

**Odpowiedzi na pytania nt. konkursu nr 6/2022 dla partnerów Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich dotyczącego operacji, które będą realizowane w 2022 i 2023 r.**

1. Partner KSOW planuje złożyć wniosek na stoisko wystawiennicze plenerowe podczas wystawy zwierząt hodowlanych. Na stoisku chciałby zaprezentować m.in. bydło.

W ramach tej formy chciałby ponieść następujące koszty:

- namiot,
- boksy,
- wygrozdzenie ringu,
- nagłośnienie ringu,
- pasza, ściółka dla zwierząt,
- sprzątanie nieczystości i ściółki po wystawie.

Czy w ramach tej formy można ponieść w/w koszty?

Czy prezentacja bydła możliwa jest na stoisku wystawienniczym?

Czy w tej formie oprócz zaplecza technicznego i powierzchni wpisuje się też obsługa stoiska (tzn. sprzątanie nieczystości i ściółki po wystawie, karmienie zwierząt czyli pasza dla zwierząt).

W przypadku kosztów dotyczących namiotu i boksów, kwalifikowalny będzie ich najem na czas wystawy, ale nie kupno. Pozostałe koszty nie są ujęte na liście kosztów niekwalifikowalnych w regulaminie konkursu nr 6, jak również w instrukcji wypełniania wniosku o wybór operacji. Koszty te nie są też przypisane wyłącznie do innych form niż stoisko wystawiennicze, jak również nie zostały z tej formy wyłączone. Dlatego o tym, czy można je ponieść w ramach tej formy, przesądza odpowiedź na pytanie, czy spełniają one wszystkie warunki kwalifikowalności, tzn. czy są uzasadnione zakresem operacji, niezbędne do osiągnięcia jej celu oraz racjonalne. Należy pamiętać, że operacja ma dotyczyć wymiany i upowszechniania wiedzy i doświadczeń w zakresie tematów wskazanych w ogłoszeniu o konkursie. Jeżeli stoisko wystawiennicze jest na wystawie zwierząt, zwierzęta mogą być na nim prezentowane. W dokumentacji konkursowej nie ma definicji stoiska wystawienniczego, nie określono w niej również tego, czego na takim stoisku nie można prezentować, bo zależy to od tego, czego dotyczy operacja – a operacja, jak wskazano powyżej, ma dotyczyć wymiany i upowszechniania wiedzy i doświadczeń w zakresie tematów wskazanych w ogłoszeniu o konkursie. Obsługa stoiska mieści się w ramach zasobów kadrowych niezbędnych do realizacji operacji zgodnie z instrukcją wypełniania wniosku o wybór operacji w odniesieniu do załącznika nr 3 w zakresie formy wskazanej w tabeli IV „Stoisko wystawiennicze/ punkt informacyjny na targach/imprezie plenerowej/ wystawie w kraju”.

2. Czy w ramach Planu operacyjnego lokalne grupy działania mogą realizować operacje polegające na przeprowadzeniu monitoringu i ewaluacji np. w ramach działania 4 lub 6. Wnioski z realizacji LSR z obecnej perspektywy byłyby podstawą przygotowania kolejnej.

Przed wszystkim należy pamiętać, że operacja ma dotyczyć wymiany i upowszechniania wiedzy i doświadczeń w zakresie tematów wskazanych w ogłoszeniu o konkursie. Jeśli chodzi o operacje dotyczące monitoringu i ewaluacji, to w ramach konkursu widzielibyśmy operacje dotyczące rozpowszechniania i dzielenia się wiedzą z wyników takich ewaluacji, a nie przeprowadzania samego badania. A jeśli już, to połączenie badania z upowszechnianiem jego wyników. Dodatkowo LGD takie badania mogą przeprowadzać w ramach poddziałania 19.4 „Wsparcie na rzecz kosztów bieżących i aktywizacji”.

3. Zgodnie z dokumentacją konkursową w tym z „Instrukcją wypełniania Formularza wniosku o wybór operacji do realizacji (...)”, „do kosztów kwalifikowalnych operacji nie zalicza się w szczególności następujących kosztów (...) praw majątkowych dotyczących wartości niematerialnych i prawnych, w szczególności autorskich praw majątkowych, praw pokrewnych i licencji, z wyjątkiem kosztów, które nie podlegały i nie będą podlegać amortyzacji albo nie zostały i nie zostaną zaliczone jednorazowo do kosztów uzyskania przychodów, z zastrzeżeniem pkt 10”. Jednocześnie w dokumentacji konkursowej 6/2022 wprowadzono możliwość organizacji poszczególnych form realizacji operacji w trybie hybrydowym lub zdalnym. Biorąc ww. zapisy pod uwagę należy stwierdzić, iż dokumentacja konkursowa nie wyjaśnia kwestii zakupu licencji do narzędzi służących organizacji spotkań online. Zapisy ujęte w ww. Instrukcji, które są tożsame z zapisami „Podręcznika kwalifikowalności kosztów pomocy technicznej w ramach PROW 2014-2020”, nie regulują kwestii zakupu takich licencji. W tym miejscu należy wyjaśnić, iż wartościami niematerialnymi i prawnymi są niektóre prawa majątkowe (m.in. licencje) stanowiące aktywa trwałe, które pozyskała jednostka do wykorzystania gospodarczego zgodnie z własnymi potrzebami, natomiast okres ich użytkowania musi być nie dłuższy niż 12 miesięcy. Jednakże do takich wartości nie zalicza się oprogramowania jako wartości niematerialnej i prawnej, które jednocześnie może być przedmiotem autorskich praw majątkowych lub licencji (zgodnie z ustawą o prawie autorskim i prawach pokrewnych z dnia 4 lutego 1994 r.), dlatego też takie oprogramowanie nie powinno być traktowane jako rzecz nabyta a jako pozyskana (programy komputerowe księguje się jako wartość niematerialną i prawną). Licencje służące obsłudze spotkań online stanowią element majątku o niskiej wartości (tj. nieprzekraczającej wartości 10 000,00 zł), co daje możliwość ich nie zaliczania do wartości niematerialnej i prawnej a wówczas wpisuje się je do kosztów działalności operacyjnej w dacie jej nabycia. W związku z powyższym, zwracamy się z uprzejmą prośbą o wprowadzenie zapisów wyjaśniających w dokumentacji konkursowej, które by wytłumaczyły partnerom KSOW możliwość zawarcia w pozycjach kosztowych, zakupu dostępu/ licencji oprogramowań służących do organizacji spotkań online. Jednocześnie należy zastrzec, że taki koszt (w tym czas) powinien być wprost proporcjonalny do zaplanowanych zadań w operacji (racjonalny, niezbędny i uzasadniony). Biorąc pod uwagę, że minimalny okres zakupu większości licencji służących organizacji spotkań online to jeden miesiąc, a np. partner zakłada przeprowadzenia dwóch jednodniowym szkoleń w trybie online, to wyjaśnienia wymaga sposób uznania wydatków za kwalifikowane. Czy powinien być to koszt związanych z udzieleniem licencji na jeden miesiąc? Czy w przypadku, gdy dwa spotkania odbywają się w dwóch różnych miesiącach to kosztem kwalifikowanym będzie zakup na dwa miesiące? Czy też powinno się to odnieść to czasu rzeczywiście używanego oprogramowania np. spotkanie odbywa się dwukrotnie jednodniowo, czyli proporcja 2/30 (w zależności od liczby dni w miesiącu) \* koszt licencji miesięczny lub też 2/365 (ilość dni w roku)\* koszt licencji roczny. To wymaga doprecyzowania.

Nie jest możliwe, aby w dokumentacji konkursowej uregulować wszystkie kwestie związane z realizacją operacji, ponieważ w czasie jej opracowywania nikt nie jest w stanie przewidzieć wszystkich pytań i wątpliwości związanych z tą realizacją. Z przytoczonego zapisu w instrukcji do wniosku, który jest również zawarty w regulaminie konkursu, wynika a contrario, że do kosztów kwalifikowalnych operacji zalicza się koszty praw majątkowych dotyczących wartości niematerialnych i prawnych, w szczególności autorskich praw majątkowych, praw pokrewnych i licencji, które nie podlegały i nie będą podlegać amortyzacji albo nie zostały i nie zostaną zaliczone jednorazowo do kosztów uzyskania przychodów. W związku z tym, jeżeli koszt zakupu oprogramowania, które ma służyć do realizacji operacji w formie spotkań on-line, nie podlegał i nie będzie podlegać amortyzacji albo nie został i nie zostanie zaliczony jednorazowo do kosztów

uzyskania przychodów, wówczas należy go uznać za kwalifikowalny. Jeżeli oprogramowania nie zalicza się do wartości niematerialnych i prawnych, to ww. zapis w dokumentacji konkursowej nie dotyczy go, gdyż odnosi się on wyłącznie do praw majątkowych dotyczących wartości niematerialnych i prawnych. Czas, na jaki zostanie kupiona licencja, powinien być proporcjonalny do czasu realizacji zakresu rzeczowego operacji w formie online, przy uwzględnieniu minimalnego okresu na jaki może być ona wykupiona. Jeżeli forma online jest realizowana np. przez 2 dni w danym miesiącu, a minimalny okres jej wykupu wynosi 1 miesiąc, za koszt kwalifikowalny należy uznać koszt jej zakupu na 1 miesiąc. W przypadku gdy dwa spotkania odbywają się w dwóch różnych miesiącach, kosztem kwalifikowanym będzie zakup licencji na dwa miesiące.

- 4. Zwracam się z uprzejmą prośbą o potwierdzenie, że w przypadku wniosków składanych przez jednostki samorządu terytorialnego dotyczących operacji realizowanych we współpracy z dodatkowym partnerem KSOW będącym jednostką organizacyjną tejże JST (np. GOK, Centrum Kultury) lub spółką, w której jedynym udziałowcem jest ta JST, mamy do czynienia z odrębnymi formami prawnymi partnerów KSOW i w takiej sytuacji powinien zostać przyznany punkt za kryterium wskazane w cz. III pkt 7 przewodnika po ocenie wniosku.**

W tym przypadku mamy do czynienia z odrębnymi formami prawnymi partnerów KSOW, w związku z czym taka operacja powinna otrzymać punkt za kryterium wskazane w cz. III pkt 7 przewodnika po ocenie wniosku. Zgodnie z § 7 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2015 r. w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń (Dz. U. poz. 2009, z późn. zm.), do szczególnych, odrębnych form prawnych zalicza się m.in. spółki prawa handlowego, wspólnoty samorządowe oraz gminne, powiatowe i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne. Spółkę, w której jedynym udziałowcem jest jednostka samorządu terytorialnego, należy zaliczyć do tej pierwszej kategorii. Z kolei jednostki samorządu terytorialnego, tj. gminy, powiaty i województwa, zgodnie z definicją legalną zawartą w ustawach o samorządzie gminnym, powiatowym i wojewódzkim, to wspólnoty samorządowe. Gminny, powiatowy lub wojewódzki ośrodek czy centrum kultury to gminna, powiatowa lub wojewódzka samorządowa jednostka organizacyjna.

**5. Pytania:**

**1. Czy Partner Sieci, który dysponuje własnymi salami wykładowymi może organizować szkolenia na zewnątrz pod namiotami?**

**2. Pokaz wpisany jako forma XI: Europejski zielony ład na podkarpackich polach:**

- pokaz tworzenia i wykorzystania map aplikacyjnych zróżnicowanego nawożenia i stosowania środków ochrony roślin
- pokaz wykorzystania bezzałogowych statków powietrznych w określaniu zdrowotności roślin
- pokaz wykorzystania wody deszczowej w nawadnianiu upraw rolniczych
- pokaz innowacyjnych rozwiązań w pszczelarstwie
- pokaz wykorzystania dzikorosnących roślin w żywieniu
- pokaz właściwego określania progów ekonomicznej szkodliwości roślin.

**Koszty:**

- koszty wykonania tych pokazów przez firmy mechanizacyjne oraz osoby fizyczne posiadające odpowiedni sprzęt z tego zakresu i odpowiednie przygotowanie merytoryczne,
- obsługa techniczna pokazów (telebim oraz nagłośnienie terenu pokazów). Ze względu, że pokazy odbywać będą się na dużej powierzchni pola doświadczalnego konieczne jest

wypożyczenie telebimów wraz z ich transportem, montażem i demontażem. Konieczna jest również ich obsługa techniczna (dźwiękowcy, operatorzy kamer, technicy), którzy zapewnią przesył sygnału z różnych części terenu pokazów. Nagłośnienie terenu podczas pokazów pozwoli na dotarcie do większej liczby odbiorców i skuteczne upowszechnienie wiedzy wśród uczestników operacji,

– wynajem sanitariatów jest niezbędne ze względu, że pokazy odbywają się na wolnej przestrzeni,

– opieka medyczna podczas pokazów jest niezbędna, gdyż w wydarzeniach bierze udział duża ilość osób. Pokazy odbywają się w okresie kiedy występują wysokie temperatury, które mogą przyczynić się do omdleń, osłabień i udarów. Zagrożenie pojawia się również ze względu na pokazy z udziałem maszyn w czasie pracy

– wywóz odpadów po zakończeniu pokazów, na której przewiduje się udział wielu osób konieczne jest uprzątnięcie terenu i wywóz odpadów,

– reklama w radiu i telewizji oraz wydruk plakatów celem rozpropagowania pokazów,

– nakręcenie filmu z zakresu praktyk korzystnych dla klimatu i środowiska.

W naszej ocenie rodzaj kosztów wskazuje na imprezę plenerową. Czy zatem oceniając taki wniosek powinniśmy się kierować rodzajem kosztu?, mimo, że jako formę realizacji wskazano „POKAZ”. Czy może stosować jakieś inne kryteria.

**3. Jeżeli forma konkurs jest realizowana podczas innej imprezy, finansowanej np. przez gminę lub konkurs jest realizowany przez partnera w ramach KSOW na zewnątrz to jakie koszty można uznać za kwalifikowalne? Czy tylko koszty nagród, czy także np. namiotów, toalet itp.?**

Ad 1. Partner KSOW może organizować szkolenia na zewnątrz pod namiotami. Koszt najmu namiotów w takim przypadku można uznać za kwalifikowalny. Jeżeli jednak partner KSOW posiada własne sale wykładowe, może je wykorzystać w operacji jako wkład własny, za który dostanie 2 punkty, jeżeli jego wartość będzie stanowić co najmniej 10% zaplanowanych kosztów kwalifikowalnych oraz uzasadni jego wykorzystanie pod względem zgodności z zakresem operacji, niezbędności do osiągnięcia jej celu oraz racjonalności.

Ad 2. Z opisu operacji wynika, że ma ona charakter szkolenia (w tym przypadku w terenie z uwagi na jego charakter) z wykorzystaniem innowacyjnych metod przekazu i dotarcia do odbiorców. Wymienione koszty można uznać za uzasadnione zakresem operacji. Ponadto, zgodnie z kryterium tematycznym, opis operacji ma wskazywać, że jej realizacja dotyczy wyłącznie jednego tematu wybranego spośród tematów wskazanych w ogłoszeniu o konkursie, co oznacza, że operacja ma dotyczyć wymiany i upowszechniania wiedzy i doświadczeń w zakresie jednego z tych tematów. Nazwa formy nie jest istotna, gdyż decydujące znaczenie ma jej opis, cechy charakterystyczne, to na czym ma polegać i jak ma przebiegać jej realizacja. Rodzaj kosztu ma znaczenie, ale również to, jak jego poniesienie zostało uzasadnione w odniesieniu do zakresu operacji. Istotny dla oceny jest także opis formy w załączniku nr 3 do wniosku o wybór operacji w kontekście zapisów w instrukcji w tym zakresie oraz opis operacji w części III pkt 4a i 5 tego wniosku. Poza tym należy pamiętać, że jednym z obligatoryjnych kryteriów oceny operacji jest kryterium dotyczące formy realizacji operacji, które powinna być adekwatna do celu, zakresu i przewidywanych efektów realizacji operacji.

Ad 3. Konkurs jest jedną z form realizacji operacji, które są dostępne dla partnerów KSOW w konkursie nr 6/2022, zatem możliwa jest realizacja operacji partnerskiej w formie konkursu, również w ramach innej imprezy, organizowanej poza konkursem nr 6/2022. Operacja w formie

konkursu może być realizowana na zewnątrz, a kwalifikowalność kosztów takiej operacji jest uzależniona od tego, czy spełnione są warunki tej kwalifikowalności, czyli uzasadnienie zakresem operacji, niezbędność do osiągnięcia jej celu oraz racjonalność. Najem namiotów i toalet jeśli będą uzasadnione zakresem można uznać za koszt kwalifikowalny operacji realizowanej na zewnątrz.

**6. Czy możliwe jest uzyskanie dofinansowania na realizację operacji polegającej na zorganizowaniu kursów specjalistycznych zakończonych certyfikatem, podnoszących kwalifikacje młodych producentów rolnych oraz uczniów szkół rolniczych z zakresu: inseminacji zwierząt, kombajnisty z siewkarnią, spawacza, wózków widłowych, itp.**

Nie jest możliwa realizacja operacji partnera KSOW w formie kursu specjalistycznego, którego celem jest nauka zawodu od podstaw lub zdobycie konkretnych, dodatkowych umiejętności związanych z pracą w danym zawodzie. Takie kursy są finansowane w ramach niektórych działań PROW, których beneficjentami są podmioty prowadzące działalność szkoleniową skierowaną do rolników np. poddziałanie 1.1 „Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności”. Poza tym kursy, których przedmiotem jest zdobycie kwalifikacji w innym zawodzie niż związany wyłącznie z pracą w rolnictwie np. kurs spawacza czy dotyczący wózków widłowych, są finansowane ze środków dostępnych w ramach niektórych krajowych programów operacyjnych, współfinansowanych ze środków innych funduszy UE niż Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. W konkursie dla partnerów KSOW można realizować operacje w formie szkoleń, warsztatów czy seminariów, lecz nie o charakterze specjalistycznym. Mogą one mieć charakter informacyjny o kursach czy szkoleniach dostępnych w ramach działań PROW, czyli wskazywać jakie to działania, kto organizuje kursy, kto może wziąć w nich udział, kiedy są organizowane, na jakich zasadach itp. Kurs specjalistyczny polega na nauczaniu konkretnych umiejętności w celu ich praktycznego wykorzystania, czyli na przekazaniu wiedzy w jedną stronę, a nie na jej wymianie. Operacje w konkursie nr 6/2022 mają polegać na wymianie i upowszechnianiu wiedzy i doświadczeń w zakresie tematów wskazanych w konkursie. Jednym z tematów dostępnych do wyboru przez partnerów KSOW jest „Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich oraz poprawa sytuacji rolnika w łańcuchu dostaw – wymiana i upowszechnianie wiedzy i doświadczeń dotyczących m.in. praktycznego zdobywania wiedzy przez uczniów i studentów szkół rolniczych oraz możliwości rozwoju i prowadzenia działalności po ukończeniu tych szkół – dobre praktyki (w tym na przykładzie projektów współfinansowanych z PROW)”. Operacja realizowana w formie kursu specjalistycznego, którego celem jest podniesienie kwalifikacji młodych producentów rolnych oraz uczniów szkół rolniczych, nie dotyczy tego tematu, a tym samym nie spełnia obligatoryjnego kryterium wyboru.

**7. Zwracam się z uprzejmą prośbą o wyjaśnienie kwestii dotyczącej wyjazdu studyjnego osób zainteresowanych utworzeniem pól kamperowych/miejsc przyjaznych kamperom na terenie Podlasia Nadbużańskiego. W ubiegłym roku wśród członków naszego stowarzyszenia zrodził się pomysł na popularyzowanie turystyki kamperowej na terenie Podlasia Nadbużańskiego. W trakcie pandemii na naszym terenie pojawiało się wielu turystów podróżujących kamperami, zauważyliśmy, że brakuje miejsc, gdzie mogą parkować. Kilku przedsiębiorców planuje podjąć działania dostosowujące ich obiekty do obsługi tego typu pojazdów. Niektóre miejsca, które już powstały nie spełniają oczekiwań odbiorców (dojazd do nich jest pod koronami drzew, są słabo wypromowane, źle oznakowane, trudności sprawia zawracanie). Zależy nam na organizacji wyjazdu studyjnego do miejsc, które mogą nas zainspirować, gdzie moglibyśmy podpatrzeć dobre praktyki i ciekawe rozwiązania, uwzględniające specyfikę wiejską. W ramach wyjazdu zaplanowaliśmy także szkolenia dot.m.in:**

- obsługi kampera
- europejskich systemów organizacji turystyki kamperowej na terenach wiejskich ([www.fefi.eu](http://www.fefi.eu))
- rozwiązań technicznych i prawnych dot. prowadzenia pola kamperowego

Ponadto chcemy się spotkać z właścicielami pól kamperowych oraz ich zarządcami (dot. podmiotów samorządowych, które również są zainteresowane tematem). Ważne jest, by osoby, które mają gościć turystów kamperowych mogli na kilka dni zmienić perspektywę i zobaczyć czego potrzebuje użytkownik kampera, dlatego wyjazd studyjny planujemy z wykorzystaniem kamperów. Czy zamiast wynajęcia autokaru oraz hotelu możliwa jest taka forma transportu i zakwaterowania? Poza aspektem merytorycznym, ważny jest też dla nas aspekt ekonomiczny - zrobiliśmy symulację kosztów wyjazdu kamperami oraz wyjazdu autokarem z noclegami w hotelach. Wersja autokar+hotel+posiłki wyszła drożej.

Poniżej wybrane tematy oraz zakresy:

**2. Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich oraz poprawa sytuacji rolnika w łańcuchu dostaw – wymiana i upowszechnianie wiedzy i doświadczeń dotyczących:**

c) dobrych praktyk dotyczących przedsiębiorczości na obszarach wiejskich (z uwzględnieniem zrealizowanych projektów współfinansowanych z PROW), w tym ekonomii społecznej oraz gospodarstw opiekuńczych,

d) rozwoju i promocji sektora usług czasu wolnego, w tym rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych m.in. w ramach gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych, lub

**4. Rozwój lokalny – wymiana i upowszechnianie wiedzy i doświadczeń dotyczących:**

c) rozwoju współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym i społecznym przez dążenie do wdrożenia formuły „wsi wielofunkcyjnej”, która rozwija się nie tylko w sektorze rolniczym, ale także przez rozwój innych gałęzi lokalnej gospodarki z zachowaniem zasad proekologicznych oraz sprzyja zauważalnemu podwyższeniu jakości życia mieszkańców,

d) identyfikacji potencjału lokalnych społeczności w kierunku tworzenia strategii promocji produktu lokalnego,

g) planowania rozwoju lokalnego z uwzględnieniem potencjału ekonomicznego, społecznego i środowiskowego danego obszaru,

Wyjazd studyjny ma dać możliwość mieszkańcom obszarów wiejskich zaobserwować dobre praktyki, które będą mogli wykorzystać przy tworzeniu miejsc przyjaznych kamperom, to z kolei przełoży się na dywersyfikację ich działalności, a co za tym idzie wpłynie na przedsiębiorczość na terenach wiejskich. Czy wynajęcie kamperów na tego typu wyjazd będzie kosztem kwalifikowalnym i racjonalnym?

Każda operacja zgłoszona do konkursu dla partnerów KSOW musi być zgodna z priorytetem PROW i celem KSOW oraz dotyczyć jednego z tematów wymienionych w ogłoszeniu o konkursie. Operacja mogłaby się wpisywać w temat 2 pod warunkiem, że polegałaby na wymianie i upowszechnieniu wiedzy i doświadczeń dotyczących np. turystyki wiejskiej czy agroturystyki (turystyki kamperowej na terenach wiejskich). Np. w ramach wyjazdu studyjnego grupie docelowej przekazana zostałaby wiedza praktyczna jakie są wymogi dot. prowadzenia takiej działalności (kwestie prawne, techniczne), koszty prowadzenia takiej działalności, jak dotrzeć do klienta z ofertą, dobre praktyki. W związku z tym, że operacja ma służyć rozwojowi przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, jej grupą docelową powinny być osoby z obszarów wiejskich zainteresowane realizacją usług w zakresie turystyki wiejskiej czy agroturystyki. Ponadto, zgodnie z §3 ust. 10 pkt 2 formularza umowy na realizację operacji, partner KSOW nie może w ramach realizacji operacji oferować jej uczestnikom produktów i usług, które mogłyby przynieść korzyści zarówno dla niego, jak i innych

podmiotów powiązanych osobowo lub kapitałowo z nim lub osobami upoważnionymi do zaciągania zobowiązań w jego imieniu. Dlatego członkowie stowarzyszenia, które byłoby wnioskodawcą, nie mogą być grupą docelową tej operacji. Mając na uwadze, że operacja będzie skierowana do osób zainteresowanych utworzeniem i prowadzeniem pól kamperowych i miejsc przyjaznych kamperom, wątpliwości budzi zamiar przeprowadzenia szkolenia z obsługi kampera. Powinno być to wyraźnie wyjaśnione we wniosku o wybór operacji, zwłaszcza jeżeli koszt takiego szkolenia byłby kosztem kwalifikowalnym, a nie wkładem własnym. Należałoby wyjaśnić, co wnioskodawca przez to rozumie. Takie szkolenie nie powinno obejmować wiedzy niezbędnej osobom podróżującym kamperem, lecz wyłącznie osobom prowadzącym miejsca przystosowane do ich przyjmowania. Poza tym nie jest wiadome, w jaki sposób osoby, które wezmą udział w wyjeździe studyjnym (mieszkańcy obszarów wiejskich), zostaną wyposażone w kampery, czyli w jaki sposób wnioskodawca zapewni im te pojazdy, aby mogły wziąć udział w wyjeździe. Nie jest jasna również kwestia kosztów takiego wyjazdu, bo nie wiadomo, czy odbywałby się przy użyciu własnych kamperów i byłby to wkład własny partnera KSOW, czy też kampery zostałyby wynajęte, a w takim przypadku koszt ten nie byłby już taki niski. Wynajęcie, transport i zakwaterowanie w kamperze jest możliwe jako alternatywa dla wynajęcia autokaru i hotelu, zwłaszcza, że z Państwa symulacji wynikało, że jest to tańsze rozwiązanie. Koszty z tym związane będą kwalifikowalne, jeżeli zostaną spełnione warunki kwalifikowalności, tzn., że te koszty będą: 1) uzasadnione zakresem operacji, 2) niezbędne do osiągnięcia jej celu oraz 3) racjonalne. Racjonalność kosztu oznacza, że jego wysokość odpowiada jego wartości rynkowej, czyli takiej, która mieści się między najniższym a najwyższym kosztem oferowanym na rynku przez potencjalnych wykonawców zamówienia. Ostateczną decyzję w sprawie możliwości realizacji operacji przy wykorzystaniu kamperów podejmuje jednostka KSOW, do której zgodnie z właściwością zostanie złożony wniosek o wybór tej operacji, na podstawie całokształtu jej opisu zawartym w tym wniosku.

- 8. Jestem prezeską Fundacji - zarząd jednoosobowy. Rada Fundacji 5-cio osobowa Startujemy do konkursu 6/2022 Chcę być koordynatorem operacji. Jaką należy przygotować umowę, kto ma ją podpisać żeby nie okazało się, że uznacie Państwo że jest zależność finansowo-osobowa. Mam jako osoba fizyczna jednoosobową działalność. Jak powinnam zostać zatrudniona w projekcie , żeby móc go realizować? Kto powinien podpisać umowę? Jaką umowę? o pracę czy umowę np. z moją działalnością gospodarczą? Wszędzie gdzie realizowałam projekty jako Fundacja wystawiałam faktury z mojej działalności. Jestem na emeryturze. Nie chcę pracować na etat. Czy to będzie konieczne? Czy Rada Fundacji może podpisać ze mną umowę? Czy Rada Fundacji może podpisać umowę z moją firmą? Czy Rada Fundacji ma mnie zatrudnić na etat, po to, żeby płacić wyższe składki do ZUS? Jak należy rozwiązać tę kwestię żeby być koordynatorem projektu i nie narażać się na oddawanie pieniędzy, albo pracę za darmo? Czy mogę/muszę/powinnam wyznaczyć Pełnomocnika, Prokurenta? Wg mnie musi być jakieś rozwiązanie, albo ktoś nie do końca przemyślał przepisy.**

Zgodnie z § 5 ust. 14-16 Regulaminu konkursu nr 6/2022, wykonawca zamówienia finansowanego w ramach kosztów kwalifikowalnych nie może być powiązany osobowo lub kapitałowo z partnerem KSOW lub członkiem konsorcjum z zastrzeżeniem ust. 10. Zgodnie z tym zastrzeżeniem, koszty dostaw i usług mogą być ponoszone w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej przez partnera KSOW lub członka konsorcjum z własnym pracownikiem, obejmującej również koszty składek na PPK, ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, na zasadach określonych w przepisach prawa, w szczególności Kodeksie pracy. Przez powiązania osobowe lub kapitałowe rozumie się wzajemne powiązania między partnerem KSOW lub członkiem konsorcjum, osobami upoważnionymi do zaciągania zobowiązań w jego imieniu lub osobami wykonującymi w jego

imieniu czynności związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem postępowania w sprawie wyboru wykonawcy a wykonawcą, polegające na: 1) uczestniczeniu jako wspólnik w spółce cywilnej lub osobowej; 2) posiadaniu co najmniej 10% udziałów lub akcji spółki kapitałowej; 3) pełnieniu funkcji członka organu nadzorczego lub zarządzającego, prokurenta lub pełnomocnika; 4) pozostawaniu w związku małżeńskim, w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa drugiego stopnia lub powinowactwa drugiego stopnia w linii bocznej lub w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli; 5) pozostawaniu z wykonawcą w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do bezstronności tych osób. Postanowień o powiązaniach osobowych i kapitałowych, o których mowa wyżej, nie stosuje się, gdy partner KSOW lub członek konsorcjum jest obowiązany do stosowania przepisów o zamówieniach publicznych do ponoszenia kosztów kwalifikowalnych (wtedy stosuje się przepisy ustawy Prawo zamówień publicznych dotyczące zapobiegania konfliktowi interesów), a także gdy z ustawy Prawo zamówień publicznych wynika, że do danego przedmiotu zamówienia nie stosuje się przepisów tej ustawy. Ponadto, zgodnie z § 7 ust. 10 pkt 4 formularza umowy na realizację operacji, kwota do refundacji jest pomniejszana o koszty poniesione z naruszeniem postanowień dotyczących obowiązku ich ponoszenia w wyniku wyboru wykonawców, którzy nie są powiązani osobowo lub kapitałowo z partnerem KSOW lub członkiem konsorcjum. W przypadkach, o których mowa w pytaniu, mamy do czynienia z powiązaniem osobowym polegającym na pełnieniu funkcji członka organu zarządzającego, tj. zarządu fundacji. Czyli ta sama osoba występuje po obu stronach umowy: z jednej jako przedstawiciel partnera KSOW (zgodnie z ustawą o fundacjach to jej zarząd kieruje jej działalnością oraz reprezentuje ją na zewnątrz), czyli zamawiającego, z drugiej jako wykonawca zamówienia określonego w umowie. Tak samo będzie w przypadku zawarcia umowy przez radę fundacji, jako organ reprezentujący partnera KSOW, ponieważ drugą stroną tej umowy będzie osoba fizyczna, obojętnie, czy prowadząca czy nieprowadząca jednoosobową działalność gospodarczą, która jednocześnie jest członkiem zarządu tego partnera KSOW. Ustanowienie pełnomocnika lub prokurenta nie jest rozwiązaniem, gdyż osoby te działają w imieniu i na rzecz mocodawcy, a czynność prawna dokonana przez przedstawiciela w granicach umocowania pociąga za sobą skutki bezpośrednio dla reprezentowanego, ponieważ to on jest stroną umowy, a nie pełnomocnik czy prokurent, który go tylko reprezentuje. Poza tym pomysł zawarcia umowy z fundacją reprezentowaną nie przez zarząd, lecz przez radę, również nie oznacza, że nie wystąpią powiązania osobowe, gdyż w tym przypadku będziemy mieli do czynienia z pozostawaniem z wykonawcą w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do bezstronności osób wchodzących w skład rady fundacji. Wymóg udzielania zamówień wykonawcom niepowiązanym osobowo lub kapitałowo z partnerem KSOW nie obowiązuje dla umów cywilnoprawnych zawartych przez partnera KSOW ze swoim pracownikiem lub osobą, która nie jest jego pracownikiem i jednocześnie nie jest z nim powiązana w sposób wyżej wskazany.

- 9. Partner KSOW - stowarzyszenie, zrealizował projekty grantowe, które sfinansowane zostały za pośrednictwem lokalnej grupy działania ze środków działania LEADER. Realizowane granty dotyczyły: 1) wydania książki w której został przedstawiony życiorys lokalnego poety i polityka oraz 2) nakręcenia teledysku na podstawie wiersza ww. poety. Partner chciałby złożyć wnioszek w konkursie dla partnerów KSOW w ramach działania nr 3 „Gromadzenie przykładów operacji realizujących poszczególne priorytety programu”. Projekt miałby promować zrealizowane granty poprzez reklamę w radio oraz na banerach przydrożnych. Czy w takim zakresie wniosek, wpisywałby się w działanie nr 3?**



W działaniu 3 chodzi o gromadzenie przykładów operacji realizujących poszczególne priorytety PROW 2014-2020 i finansowanych wyłącznie ze środków tego Programu. Jeżeli projekty partnera KSOW zostały zrealizowane i sfinansowane w ramach tego Programu, mogą być przedmiotem operacji w ramach działania 3. Złożenie wniosku w ramach działania 3 wiąże się z obowiązkiem złożenia wraz z wnioskiem o refundację załącznika nr 4 do tego wniosku.

- 10. Czy możliwe jest, żeby w ramach operacji w konkursie 6/2022 zorganizować pięciodniowe półkolonie dla dzieci z obszarów wiejskich w wieku 6-10 lat w świetlicach/szkołach wiejskich (maksymalnie 15 osób w grupie) w okresie wakacji, gdzie dzieci podczas różnych gier zabaw, wyjazdu do gospodarstwa ekologicznego zdobywałyby wiedzę dotyczącą ekologii. Projekt miałby dotyczyć tematu 1.**

Operacja partnera KSOW nie może być realizowana w formie półkolonii dla dzieci. Można natomiast zorganizować w ramach półkolonii np. wizyty w gospodarstwach ekologicznych czy warsztaty dla dzieci dotyczące tematu „Klimat, środowisko i biogospodarka – wymiana i upowszechnianie wiedzy i doświadczeń dotyczących wzmacniania świadomości ekologicznej, bioróżnorodności, biogospodarki i rolnictwa ekologicznego oraz kreowania postaw proekologicznych w społecznościach wiejskich”, które mogą być sfinansowane ze środków KSOW w ramach konkursu nr 6/2022. Należy pamiętać, iż grupa docelowa operacji musi zostać określona biorąc pod uwagę cel, zakres i przewidywane efekty realizacji operacji.

- 11. Czy kwalifikowalnym kosztem jest koszt stoiska wystawienniczego (zakup produktów regionalnych do degustacji dla odwiedzających stoisko, papierowe talerzyki, sztucce, kubki, serwetki itp.)? Stoisko wystawiennicze byłoby elementem imprezy towarzyszącej, nie finansowej w żadnym zakresie przez KSOW. Zarówno impreza jak i stoisko odbywać się będą w roku 2022.**

Należy pamiętać, że operacja ma dotyczyć wymiany i upowszechniania wiedzy i doświadczeń w zakresie tematów wskazanych w ogłoszeniu o konkursie. Stoisko wystawiennicze na targach/imprezie plenerowej/ wystawie w kraju jest jedną z dostępnych form realizacji operacji w konkursie nr 6/2022. Zgodnie z instrukcją wypełnienia wniosku o wybór operacji w zakresie dotyczącym tabeli IV w załączniku nr 3, jednym z elementów stoiska wystawienniczego jest jego wyposażenie. W ramach jego opisu należy wskazać niezbędne wyposażenie stoiska w sprzęt niezbędny do realizacji operacji. Należy podać krótki opis aranżacji i wystroju powierzchni stoiska dostosowany do rodzaju ekspozycji. Jeżeli jest taka potrzeba, należy podać inne zadania / dodatkowe informacje w przypadku gdy przedmiot wniosku obejmuje dodatkowe aspekty, nie wymienione w innych punktach opisu stoiska w załączniku nr 3. Należy podać wszystkie istotne elementy mające wpływ na realizację danej formy i cenę. Należy wskazać ich wartość dodaną. Produkty do degustacji wraz z pozostałymi przedmiotami wymienionymi w pytaniu można potraktować jako wyposażenie stoiska. Koszt ich dostawy będzie kwalifikowalny dla partnera KSOW.

- 12. Czy wniosek na realizację operacji może być podpisany przez Partnera KSOW oraz wszystkie załączniki do wniosku z datą 10 lutego 2022 r.? Jest to data wcześniejsza niż termin składania wniosków.**

Wniosek o wybór operacji wraz z załącznikami może być podpisany przez partnera KSOW z datą sprzed terminu wyznaczonego na składanie wniosków w ramach konkursu. Dokumentacja

dotycząca konkursu nr 6/2022 nie określa terminu podpisania wniosku o wybór operacji. Mając jednak na uwadze dzień ogłoszenia konkursu, od którego cała dokumentacja konkursowa, w tym formularz wniosku o wybór operacji z załącznikami, jest dostępna dla partnerów KSOW, data podpisania tego wniosku nie powinna być wcześniejsza od 12 stycznia br. W związku z tym, że termin składania wniosków wyznaczono na okres od 14 do 28 lutego br., data podpisania wniosku o wybór operacji wraz z załącznikami nie może być późniejsza od 28 lutego br.

**13. Czy możliwe jest partnerstwo urzędu gminy z gminnym ośrodkiem kultury? (Oświadczenie partnera KSOW o braku powiązań osobowych z dodatkowym partnerem KSOW, pkt 4: nie pozostają w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do ich bezstronności)?**

Każdy przypadek potencjalnych powiązań osobowych należy rozpatrywać indywidualnie, sprawdzając, czy między wnioskodawcą a dodatkowym partnerem KSOW występuje co najmniej jedno z powiązań wskazanych w części III pkt 6 Przewodnika po ocenie wniosku. Pozostawanie w stosunku prawnym, który może budzić uzasadnione wątpliwości co do bezstronności tych podmiotów oznacza łączące je, lecz niekoniecznie faktycznie wykonywane, samodzielnie lub wspólnie, prawa, obowiązki, zadania oraz czynności wynikające z przepisów prawa, umowy, decyzji administracyjnej, orzeczenia sądu, uchwały, zarządzenia czy innego postanowienia organu zarządzającego lub nadzorczego. Pozostawanie w stosunku faktycznym, który może budzić uzasadnione wątpliwości co do bezstronności tych podmiotów oznacza łączące je i faktycznie wykonywane, samodzielnie lub wspólnie, prawa, obowiązki, zadania oraz czynności, które nie wynikają z przepisów prawa, umowy, decyzji administracyjnej, orzeczenia sądu, uchwały, zarządzenia czy innego postanowienia organu zarządzającego lub nadzorczego, lecz np. z utrwalonego zwyczaju. Sam fakt, że urząd gminy i gminny ośrodek kultury wchodzi w skład tej samej gminy, nie oznacza jeszcze, że te podmioty są powiązane. Dopiero istnienie łączącego ich stosunku prawnego lub faktycznego wskazuje na ich powiązanie, a w takim przypadku operacja nie może otrzymać punktu za udział w jej realizacji dodatkowego partnera KSOW. Takie powiązanie będzie, jeżeli np. ta sama osoba w obu tych instytucjach jest członkiem ich organów zarządzających lub nadzorczych, jedna instytucja jest podległa lub nadzorowana przez drugą, jej działalność jest przez nią finansowana lub skład organów jednej jest powoływany przez drugą itp. Powiązany z wnioskodawcą dodatkowy partner KSOW może brać udział w realizacji operacji, ale jego udział nie będzie skutkował przyznaniem punktu, ponieważ kryterium nie zostanie spełnione. Ostateczna ocena, czy w danej sytuacji istnieje powiązanie między wnioskodawcą a dodatkowym partnerem KSOW, należy do jednostki właściwej do rozpatrzenia wniosku.

**14. Czy ze środków KSOW jest jakaś możliwość pomocy uchodźcom z Ukrainy?**

Żadne z działań KSOW zawartych w planie działania nie jest nakierowane na pomoc uchodźcom. Można natomiast znaleźć wśród nich takie, które mogą sprzyjać udzielaniu pomocy uchodźcom przez grupę docelową operacji, która dzięki zdobytej wiedzy będzie lepiej do tego przygotowana. Chodzi o działanie 4 i 11. Działanie 4 służy m.in. oddolnym inicjatywom na poziomie lokalnym i przyczynia się do wzmocnienia kapitału społecznego w społecznościach wiejskich. Ponadto skierowane jest również na podejmowanie współpracy międzyterytorialnej lub międzynarodowej przez lokalne grupy działania. Działanie 11 ma na celu aktywizację społeczności wiejskich przez ich angażowanie w planowanie i realizację lokalnych inicjatyw, które służą włączeniu społecznemu osób wykluczonych społecznie np. mniejszości narodowych, których potencjał nie jest wykorzystywany w ogóle lub jest wykorzystywany w sposób znikomy w środowisku wiejskim. W

ramach tych działań można by zrealizować operację własną, która mogłaby w sposób pośredni przyczynić się do udzielania pomocy uchodźcom przez lokalną społeczność. W ramach konkursu dla partnerów KSOW takiej operacji nie można zrealizować, gdyż żaden z tematów, których mogą dotyczyć wnioski złożone w działaniu 4 lub 11, nie wpisuje się swoim zakresem, nawet pośrednio, w udzielanie pomocy uchodźcom.

- 15. Czy wydatkiem kwalifikowalnym będzie ciepły posiłek dla uczestników konkursów: Wojewódzki Konkurs Kapel Ludowych oraz konkurs na Najlepszy Produkt Podkarpacki „Potrawa Roku”. W konkursach bierze udział bardzo duża ilość zespołów z odległych terenów całego województwa i niejednokrotnie konkursy przeciągają się do 10 godzin.**

Koszt przygotowania i dostarczenia ciepłego posiłku dla uczestników konkursów będzie kwalifikowalny, jeżeli w ocenie jednostki KSOW rozpatrującej wniosek o wybór operacji będzie uzasadniony zakresem operacji, niezbędny do osiągnięcia jej celu oraz racjonalny. W opinii instytucji zarządzającej PROW, w okolicznościach przedstawionych w pytaniu koszt takiego posiłku można uznać za spełniający dwa z ww. warunków kwalifikowalności: uzasadnienie zakresem operacji i niezbędność do osiągnięcia jej celu. O spełnieniu warunku racjonalności, czyli zgodności wysokości kosztu z jego faktyczną wartością rynkową, powinna rozstrzygnąć jednostka KSOW oceniająca operację w oparciu o aktualne ceny na lokalnym rynku w danym województwie. Stanowisko MRiRW dotyczy wyłącznie kwalifikowalności kosztu (posiłku) wskazanego w zapytaniu.

- 16. Czy można uznać za koszt kwalifikowalny, we wniosku złożonym przez partnera KSOW, Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa, szkoleń dla pracowników 16 wojewódzkich Inspektoratów Ochrony Roślin i Nasiennictwa (100 os.) na temat: „Produkty nawozowe w gospodarce o obiegu zamkniętym – przyszłość, ścieżki rozwoju i innowacje” (siedem trzydniowych szkoleń, 24 h dydaktyczne każde). Programy szkoleń dotyczy min. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1009 z dnia 5 czerwca 2019 r., podziału i rodzajów produktów nawozowych, zasad ich etykietowania.**

Koszt szkolenia swoich pracowników będzie dla partnera KSOW niekwalifikowalny. W ramach konkursu dla partnerów KSOW nie można organizować szkoleń polegających na podniesieniu kwalifikacji zawodowych pracowników partnera KSOW. Temu służą szkolenia finansowane z innych źródeł, w tym ze środków dostępnych w ramach niektórych działań PROW oraz krajowych programów operacyjnych, współfinansowanych z funduszy UE oraz środki własne pracodawcy. Szkolenia przekazujące konkretną, wąską wiedzę są działaniem jednostronnym, nie polegają na wymianie wiedzy i doświadczeń, której dotyczą tematy operacji partnerskich.

- 17. Partner KSOW planuje zorganizować szkolenie on-line. Formuła szkolenia będzie polegała na przygotowaniu prezentacji multimedialnych przez wykładowców (koszt zatrudnienia wykładowców), a następnie nagraniu przygotowanych prezentacji multimedialnych (koszt zakupu usługi nagrania) na elektroniczną platformę szkoleniową. Platforma szkoleniowa (koszt zakupu usługi udostępnienia elektronicznej platformy) na której będą dostępne prezentacje będzie pozwalała na pobranie (po założeniu profilu uczestnika) przez każdego uczestnika szkolenia powyższych prezentacji, a także na zadanie pytań, na które uczestnik otrzyma odpowiedź od wykładowców na podany adres mailowy uczestnika. Z zadanych pytań zostanie utworzona baza danych, dostępna dla wszystkich uczestników szkolenia. Nagrane prezentacje pozostaną w posiadaniu partnera. Czy kosztem kwalifikowalnym będzie koszt zakupu nagrania prezentacji na platformę szkoleniową?**

Koszt zakupu nagrania prezentacji na platformę szkoleniową będzie kwalifikowalny, jeżeli w ocenie jednostki KSOW rozpatrującej wniosek o wybór operacji będzie uzasadniony zakresem operacji, niezbędny do osiągnięcia jej celu oraz racjonalny. W opinii instytucji zarządzającej PROW, w okolicznościach przedstawionych w pytaniu koszt zakupu takiej usługi można uznać za spełniający dwa z ww. warunków kwalifikowalności: uzasadnienie zakresem operacji i niezbędność do osiągnięcia jej celu. O spełnieniu warunku racjonalności, czyli zgodności wysokości kosztu z jego faktyczną wartością rynkową, powinna rozstrzygnąć jednostka KSOW oceniająca operację w oparciu o aktualne ceny na lokalnym rynku w danym województwie.

- 18. Partner KSOW złożył wniosek w ramach priorytetu VI, przy czym opis operacji wskazany we wniosku w części III wskazuje na to, że wniosek powinien zostać złożony w ramach priorytetu I. Operacja zakłada organizację wyjazdu studyjnego związanego z apiturizmem i apiterapią. Grupa docelowa to osoby posiadające pasiekę pszczelą i zrzeszone kole pszczelarskim. Cel operacji to ułatwienie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju z zakresu pszczelarstwa i promocji produktów pszczelich połączonych z pszczelą turystyką. Nadmieniam, że opis operacji zawarty w części III wniosku nie wskazuje jednoznacznie na to, że operacja będzie wspierała włączenie społeczne i ograniczenie ubóstwa na obszarach wiejskich podczas gdy opis priorytetu VI zawarty w Planie działania KSOW na lata 2014-2020 zakłada, że ma służyć mieszkańcom obszarów wiejskich poprzez promocję i wzmocnienie zrównoważonego rozwoju terytorialnego, opartego o zasoby kulturowe i przyrodnicze regionu. W ramach priorytetu realizowane mogą być działania, które sprzyjają ograniczaniu ubóstwa oraz rozwojowi gospodarczemu, także z wykorzystaniem podejścia LEADER. Priorytet wspiera działania na rzecz włączenia, w życie społeczności i w gospodarkę, mieszkańców wsi z grup defaworyzowanych, zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem, poprzez zwiększenie ich aktywności zawodowej i społecznej umożliwiające im pełne wykorzystanie własnego potencjału. Wobec powyższego proszę o informację czy zasadnym będzie uznanie, że operacja nie spełnia warunku wyboru operacji wskazanego w pkt. 4. Zakres tematyczny i cel operacji odpowiadają jednemu z priorytetów PROW na lata 2014-2020 wskazanych we wniosku.**

Jeżeli operacja jest zgodna z jednym z priorytetów PROW, bo tak wynika z jej opisu, nie można stwierdzić, że nie spełnia tego warunku wyboru, nawet w przypadku zaznaczenia we wniosku innego priorytetu niż ten, na który wskazuje opis operacji. W takiej sytuacji, jeżeli nie można jednoznacznie stwierdzić, że doszło do oczywistej omyłki, którą jednostka oceniająca może samodzielnie poprawić, polegającej na błędnym zaznaczeniu priorytetu, partner powinien zostać wezwany do uzupełnienia braków (korekty wniosku w tych miejscach, gdzie wskazany jest niewłaściwy priorytet).

- 19. Do Jednostki Regionalnej KSOW został złożony wniosek, który oprócz nazwy partnera oraz podpisu osoby reprezentującej nie zawiera, żadnych niezbędnych do oceny wniosku informacji. Nie wiadomo: czego dotyczy operacja, jaka jest jej grupa docelowa, czy operacja jest zgodna celem i działaniem KSOW oraz priorytetem PROW. Nie wiadomo również jaki jest planowany budżet operacji oraz koszty kwalifikowane, gdyż partner nie załączył żadnych wymaganych załączników. Zgodnie z „Przewodnikiem po ocenie wniosku ...” wniosek spełnia wymogi formalne, określone w części I pkt 1-3 i kwalifikuje się do dalszego rozpatrzenia. Wniosek został złożony w terminie określonym w ogłoszeniu o konkursie oraz został z złożony przez partnera KSOW (partner pod podaną nazwą figuruje w bazie partnerów KSOW). Mimo, iż we wniosku nie**

podano adresu partnera, możemy ustalić go na podstawie posiadanych danych (np. wypis z KRS). Czy w powyższym przypadku istnieje przesłanka do pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia, na podstawie art. 57d ust. 7. ustawy ROW, gdyż operacja nie spełnia warunków wyboru operacji, określonych w części II „Przewodnika...”. Nie wiemy czego dotyczy operacja, więc nie ma możliwości zweryfikowania spełnienia warunków wyboru operacji oraz zachodzą niebudzące wątpliwości przesłanki wskazujące na to, że operacja nie zostanie wybrana? W takim przypadku operacja nie podlega dalszej ocenie. Czy może jednak w tym przypadku bardziej zasadne byłoby zastosowanie art. 57d ust. 5 ustawy ROW i wezwanie partnera do uzupełnienia braków w zakresie dotyczącym treści całego wniosku zgodnie z instrukcją wypełniania wniosku?

Zgodnie z art. 57d ust. 5 ustawy ROW, jeżeli wniosek o wybór operacji nie spełnia innych wymagań niż złożenie go przez partnera KSOW w terminie i z podanym adresem lub adres ten można ustalić na podstawie posiadanych danych, to co do zasady jednostka właściwa do dokonania wyboru operacji wzywa partnera KSOW do uzupełnienia braków w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania, chyba że zachodzą niebudzące wątpliwości przesłanki wskazujące na to, że operacja nie zostanie wybrana. Z wyjątkiem od tej zasady mamy do czynienia w tym przypadku. Oznacza to, że taki wniosek należy pozostawić bez rozpatrzenia.

20. Proszę o informację czy operacja, która dotyczy usług społecznych w rozumieniu ustawy z dnia 19.07.2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych może zostać zrealizowana w ramach KSOW? Zgodnie z art. 2 ust. 1 w/w ustawy usługi społeczne oznaczają działania z zakresu: 1) polityki prorodzinnej, 2) wspierania rodziny, 3) systemu pieczy zastępczej, 4) pomocy społecznej, 5) promocji i ochrony zdrowia, 6) wspierania osób niepełnosprawnych, 7) edukacji publicznej, 8) przeciwdziałania bezrobociu, 9) kultury, 10) kultury fizycznej i turystyki, 11) pobudzania aktywności obywatelskiej, 12) mieszkalnictwa, 13) ochrony środowiska, 14) reintegracji zawodowej i społecznej, – podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców. Partner złożył wniosek którego celem jest przybliżenie mieszkańcom województwa śląskiego usług społecznych podejmowanych w środowisku wiejskim na rzecz rozwoju społecznego, poprzez przeprowadzenie badania, publikację raportu z wynikami badań oraz organizację konferencji w okresie realizacji projektu. Operacja polega na przygotowaniu i przeprowadzeniu badania dotyczącego usług społecznych na obszarach wiejskich województwa śląskiego – ich diagnozy oraz określenia perspektywy rozwoju w kontekście pandemii COVID-19. Efekty przeprowadzonego badania zostaną zaprezentowane w formie specjalnego wydawnictwa mającego formę Raportu oraz podczas Konferencji on-line. Podczas konferencji Partner omówi następujące tematy: „Diagnoza funkcjonowania usług społecznych” oraz „Perspektywy rozwoju usług społecznych w kontekście pandemii COVID-19”. Natomiast w raporcie pn. Usługi społeczne na obszarach wiejskich województwa śląskiego – diagnoza i perspektywy rozwoju w kontekście pandemii COVID-19 omówione zostaną następujące zadarnienia: I. Usługi społeczne – ustalenia definicyjne, II. Rozwój i istota usług społecznych, III. Diagnoza usług społecznych na obszarach wiejskich, IV. Perspektywy rozwoju usług społecznych na obszarach wiejskich, V. Wnioski i zalecenia Operacja została zgłoszona w ramach Priorytetu 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczania ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, Cel 1: Zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, Działanie 6 - Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz rozwoju, Temat 4 - Rozwój lokalny. Wątpliwości JR KSOW budzi w szczególności tematyka operacji, tj.

**usługi społeczne. Wobec powyższego proszę o informację czy opisana powyżej operacja może zostać zrealizowana w ramach KSOW.**

W części III pkt 4 instrukcji wypełnienia wniosku o wybór operacji napisano: „W celu ułatwienia wyboru tematu i opisanie operacji zgodnie z nim, poniżej wskazano zakresy niektórych tematów, którymi należy się kierować przygotowując wniosek. Zakresy oznaczone poniżej literami, przypisane do danego tematu, są katalogiem zamkniętym, co oznacza, że operacja nie może dotyczyć innych kwestii niż tam wskazane. Wybierając temat z określonym zakresem, partner KSOW musi opracować operację dotyczącą co najmniej jednej kwestii z tego zakresu oznaczonej literowo, ale jego operacja może również dotyczyć więcej niż jednej z tych kwestii, maksymalnie wszystkich w ramach danego tematu.” Temat 4 „Rozwój lokalny – wymiana i upowszechnianie wiedzy i doświadczeń” dotyczy następujących kwestii: a) poprawy dostępu do infrastruktury publicznej w celu wzmocnienia przewag danego obszaru, wyrównywania szans rozwojowych wszystkich mieszkańców oraz dywersyfikacji zatrudnienia na obszarach wiejskich, b) wykorzystania powiązań z małymi miejscowościami i dużymi miastami przez tworzenie sieci powiązań między wsią a miastem, c) rozwoju współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym i społecznym przez dążenie do wdrożenia formuły „wsi wielofunkcyjnej”, która rozwija się nie tylko w sektorze rolniczym, ale także przez rozwój innych gałęzi lokalnej gospodarki z zachowaniem zasad proekologicznych oraz sprzyja zauważalnemu podwyższeniu jakości życia mieszkańców, d) identyfikacji potencjału lokalnych społeczności w kierunku tworzenia strategii promocji produktu lokalnego, e) działalności kół gospodyń wiejskich jako szansy na wykorzystanie potencjału kobiet dla rozwoju lokalnej społeczności, f) inteligentnych wiosek - wspierania oddolnych inicjatyw i narzędzi wykorzystujących nowoczesne metody i technologie, które służą poprawie jakości i poziomu życia mieszkańców obszarów wiejskich, w tym poprawie konkurencyjności terenów wiejskich, promujących ideę smart village, g) planowania rozwoju lokalnego z uwzględnieniem potencjału ekonomicznego, społecznego i środowiskowego danego obszaru, h) planowania i wdrażania rozwoju lokalnego wśród pracowników lub członków LGD. W opinii MRiRW operacja partnera KSOW dotycząca usług społecznych w rozumieniu ustawy z dnia 19.07.2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, podejmowanych w środowisku wiejskim na rzecz rozwoju społecznego nie dotyczy żadnego z ww. punktów objętych zakresem tematu 4. Oznacza to, że operacja ta nie spełnia obligatoryjnego kryterium „Opis operacji wskazuje, że jej realizacja dotyczy wyłącznie jednego tematu wybranego spośród tematów wskazanych w ogłoszeniu o konkursie”, a tym samym nie może zostać wybrana.

- 21. Partner KSOW realizuje operację przy użyciu kilku form realizacji, np. szkolenie/warsztat oraz wyjazd studyjny oraz konferencja/spotkanie podsumowujące. Czy punkty za grupę docelową (co najmniej połowę jej grupy docelowej będą stanowić osoby do 35 roku życia mieszkające na obszarach wiejskich) można przyznać, jeżeli będzie ona dotyczyła tylko dwóch form realizacji? (np. szkolenia i wyjazdu studyjnego) natomiast w konferencji będzie grupa dowolna 80 osób?**

Nazwa kryterium brzmi: „Co najmniej połowę grupy docelowej operacji stanowią osoby do 35 roku życia mieszkające na obszarach wiejskich”. Chodzi więc o całą operację, a nie tylko o niektóre formy jej realizacji, jeżeli ma być ona realizowana w więcej niż jednej formie. Punkty za to kryterium można więc przyznać biorąc po uwagę liczebność całej grupy docelowej łącznie we wszystkich formach realizacji operacji, które zaznaczył partner, przy czym nie mogą to być formy o charakterze otwartym, ogólnodostępnym, plenerowym lub masowym, jeżeli to kryterium ma zostać spełnione. Tak wynika z opisu tego kryterium w Przewodniku po ocenie wniosku.

**22. Partner KSOW złożył wniosek na realizację operacji dotyczącej zorganizowania konferencji dla kobiet z obszarów wiejskich. W ramach przedstawionych kosztów w zestawieniu rzeczowo-finansowym wykazał koszt wynagrodzenia swoich pracowników zaangażowanych w realizację konferencji: moderatora, osoby odpowiedzialnej za nagłośnienie, osoby odpowiedzialnej za oświetlenie oraz dwóch pracowników technicznych. Wnioskodawca zadeklarował, że z własnymi pracownikami zostaną podpisane umowy cywilnoprawne lub pracownicy otrzymają dodatek specjalny za dodatkowe zadania wypłacony w ramach listy płac. Zwracam się z zapytaniem, czy można zaliczyć koszt wynagrodzenia pracowników w formie umowy cywilnoprawnej lub w formie dodatku specjalnego jako koszt kwalifikowalny. Jeżeli chodzi o umowę cywilnoprawną nasze wątpliwości budzi fakt, że w podręczniku kwalifikowalności kosztów pomocy technicznej w ramach PROW 2014-2020, koszty poniesione na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej przez podmiot uprawniony z pracownikiem tego podmiotu uznane są za koszt niekwalifikowalny (cz.VII ppkt.h), natomiast w instrukcji wypełniania wniosku (str.16) kwalifikowalność kosztów operacji w pkt.2 wskazano, że koszty dostaw i usług ponoszonych w ramach umowy cywilnoprawnej z własnymi pracownikami są kwalifikowalne, przy czym nie sprecyzowano jakiego rodzaju dostawy i usługi można byłoby uznać za kwalifikowalne. Nadmieniam jednocześnie, że konferencja i jej przygotowanie odbędzie się w godzinach pracy organizatora konferencji, a co za tym idzie w godzinach pracy jego pracowników, którzy mieliby otrzymać dodatkowe wynagrodzenie za obsługę konferencji. Czy w tym przypadku koszt dodatku specjalnego dla pracownika lub ewentualnie podpisanie z pracownikiem osobnej umowy zlecenia można uznać za koszt kwalifikowalny.**

W przypadku kosztów wynagrodzeń w operacjach realizowanych przez partnerów KSOW, kwalifikowalne są tylko wynagrodzenia bezosobowe, czyli z tytułu umowy zlecenia lub umowy o dzieło, w tym zawartej przez partnera KSOW z własnym pracownikiem. Niekwalifikowalne są koszty wynagrodzeń osobowych, czyli wypłacanych pracownikom z tytułu stosunku pracy, w tym różnego rodzaju dodatki do wynagrodzeń zasadniczych. Do takich niekwalifikowalnych dodatków należy zaliczyć dodatek specjalny za dodatkowe zadania wypłacony pracownikom w ramach listy płac. Koszty dostaw i usług poniesione na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej przez partnera KSOW z własnym pracownikiem są kwalifikowalne, jeżeli spełniają warunki kwalifikowalności, tj. są uzasadnione zakresem operacji, niezbędne do osiągnięcia jej celu oraz racjonalne (odpowiadają wartości rynkowej). Jednostka KSOW rozpatrująca wniosek partnera powinna zatem ocenić, czy w danych okolicznościach opisanych we wniosku, dostawy lub usługi, jakie mają być wykonane w ramach realizacji operacji, spełniają ww. warunki kwalifikowalności. Katalog dostaw i usług, jakie mogą być wykonane w ramach realizacji operacji partnerskiej, jest otwarty, bo nie można przewidzieć (sprecyzować) wszystkich ich rodzajów, jakie mogą pojawić się w ramach operacji. Kwestia realizacji operacji w tych samych godzinach, co godziny pracy partnera KSOW, w tym jego pracowników, jak również otrzymywania przez nich równocześnie wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę w tych samych godzinach, nie podlega ocenie przez jednostkę rozpatrującą wniosek o wybór operacji, w tym pod względem kwalifikowalności kosztów. To jest sprawa między pracodawcą a pracownikiem, regulowana przepisami dotyczącymi zatrudniania pracowników, w szczególności Kodeksem pracy, a badanie ewentualnych nieprawidłowości z tym związanych należy do kompetencji Państwowej Inspekcji Pracy.

**23. Jeden z Partnerów KSOW, którego operacja ma dotyczyć przeprowadzenia warsztatów w zakresie przygotowania 20 potraw regionalnych, ujął w zestawieniu rzeczowo – finansowym m.in. koszty pokrycia uczestnikom badań na nosicielstwo pasożytów oraz testów na Covid-19.**

**Dla JR KSOW takie koszty budzą pewną wątpliwość. W związku z powyższym, zwracam się z zapytaniem czy ww. koszty można uznać za koszty kwalifikowalne.**

Zgodnie z § 3 ust. 9 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 września 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy technicznej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, z pomocy technicznej mogą być finansowane koszty związane z zapewnieniem warunków pracy pracownikowi podmiotu uprawnionego niezbędnych do wykonywania zadań kwalifikowalnych w takiej części, w jakiej pracownik jest zaangażowany w wykonywanie zadań kwalifikowanych, przy czym nie może to być mniej niż 50% jego czasu pracy w miesiącu. Do ww. można zaliczyć koszty związane z zakupem środków ochrony osobistej, jak rękawiczki, maseczki, środki do dezynfekcji, które w obecnej sytuacji są niezbędne do bezpiecznego wykonywania pracy oraz zalecane i rekomendowane przez Ministra Zdrowia i Głównego Inspektora Sanitarnego. Z wytycznych Głównego Inspektoratu Sanitarnego nie wynika, aby przy organizowaniu imprez plenerowych/masowych obowiązywał wymóg robienia testów na COVID-19 dla osób pracujących przy organizacji tego typu przedsięwzięć. Powyższe należy rozumieć analogicznie w odniesieniu do wskazanej grupy docelowej operacji partnerskiej w zakresie Schematu II, dlatego też zdaniem MRiRW koszt zakupu testów na Covid-19 dla uczestników warsztatów nie spełnia warunków kwalifikowalności, tzn. nie jest uzasadniony zakresem operacji oraz niezbędny do osiągnięcia jej celu. Koszt badań na nosicielstwo pasożytów również będzie kosztem niekwalifikowalnym. Tego typu badania są wymagane w przypadku osób zatrudnieniowych w sektorze gastronomii, branży spożywczej a ich celem jest wykluczenie zakażenia groźnymi bakteriami czy przeniesienie pasożytów wraz z jedzeniem. Aby koszt mógł zostać kwalifikowalny musi być uzasadniony zakresem operacji oraz niezbędny do osiągnięcia jej celu.

**24. Partner KSOW złożył wniosek, gdzie grupą docelową operacji jest:**

- **30 uczestników wyjazdu studyjnego (pracowników i członków LGD)**
- **50 uczestników seminarium (seminarium podsumowujące wyjazd studyjny dla uczestników wyjazdu oraz mieszkańcy powiatu, osoby zainteresowane, które nie mogły uczestniczyć w wyjeździe studyjnym).**

**Jako wkład własny partner KSOW zadeklarował m.in. wszystkie koszty związane z realizacją seminarium. Ponieważ partner KSOW złożył oświadczenie, że co najmniej połowę grupy docelowej będą stanowić osoby do 35 roku życia, pytanie brzmi czy przy ocenie możemy wliczyć osoby, które uczestniczą w realizacji jako wkład własny (załącznik nr 2) i forma ta (seminarium) nie stanowi kosztów kwalifikowalnych (załącznik nr 1).**

Zgodnie z nazwą kryterium, co najmniej połowę grupy docelowej operacji stanowią osoby do 35 roku życia mieszkające na obszarach wiejskich. Chodzi więc o całą operację, a nie tylko o jej część finansowaną w ramach kosztów kwalifikowalnych. Punkty za to kryterium można więc przyznać biorąc po uwagę liczebność całej grupy docelowej łącznie we wszystkich formach realizacji operacji, które zaznaczył partner, przy czym nie mogą to być formy o charakterze otwartym, ogólnodostępnym, plenerowym lub masowym (z uwagi na brak możliwości weryfikacji spełnienia tego kryterium), jeżeli to kryterium ma zostać spełnione. Tak wynika z opisu tego kryterium w Przewodniku po ocenie wniosku. W związku z powyższym, oceniając spełnienie tego kryterium należy uwzględnić również liczebność osób (odbiorców operacji – grupy docelowej), których koszt udziału w operacji jest finansowany w ramach wkładu własnego.



25. Uczelnia Państwowa złożyła do JR wnioski na realizację operacji pn. „Wpływ Programu Naturalny Wypas na ochronę różnorodności zbiorowisk roślinnych terenów cennych przyrodniczo oraz krajobrazowo i na zdrowie publiczne”. Operacja ma realizować Priorytet 1, cel 1, działanie 6, temat 1. W ramach operacji ma zostać przygotowane 300 szt. monografii opracowanej na podstawie prowadzonych przez Wnioskodawcę badań w zakresie realizacji programu Naturalny Wypas oraz konferencja naukowa podczas której odbędzie się promocja monografii oraz wykłady naukowe nt. wpływ programu na wzmocnienie bioróżnorodności ekosystemów związanych z rolnictwem i leśnictwem i zdrowie publiczne. Wnioskodawca wskazuje, że operacja przyczyni się do uświadomienia mieszkańców obszarów wiejskich w tym osób młodych w zakresie wpływu programu na zdrowie publiczne, ochronę i zachowanie różnorodności biologicznej, zachowanie naturalnego krajobrazu cennych przyrodniczo terenów województwa. Program Naturalny Wypas został wprowadzony w celu zachowania, ochrony oraz odtworzenia różnorodności biologicznej, cennych przyrodniczo i krajobrazowo terenów województwa. Program został ustanowiony w 2012 r. jako inicjatywa publiczna, w celu zachowania, ochrony i przywrócenia różnorodności biologicznej na obszarach cennych przyrodniczo poprzez ekstensywny wypas zwierząt gospodarskich na terenach łąkowo-pastwiskowych województwa. Program koordynowany jest przez Urząd Marszałkowski Województwa i funkcjonuje jako inicjatywa długoterminowa (2012-2016, 2017- 2020, obecnie konsultowany jest program na lata 2021-2025). Program skierowany jest do hodowców bydła, koni, owiec, kóz i jeleniowatych. Zwierzęta zarejestrowane w programie muszą pozostać w gospodarstwie przez cały okres wypasu. Zwierzęta musiały być zarejestrowane w bazie danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa lub w Bazie Hodowców Koni i / lub u powiatowego lekarza weterynarii. Z drugiej strony, organizacje pozarządowe uczestniczące w programie zobowiązane były do organizowania co najmniej 4 szkoleń dla rolników, pszczelarzy i uczniów szkół, dotyczących konkretnych zagadnień związanych z zachowaniem różnorodności biologicznej i poprawą świadomości ekologicznej społeczeństwa. Budżet dostępny na zorganizowanie szkoleń wynosił w 2019 roku 25 tys. PLN/rok na stowarzyszenie. Środki na realizację programu pochodzą głównie z budżetu województwa. Operacja niewątpliwie realizuje założone cele, priorytet, działanie i realizuje temat operacji. Jej wpływ na rozwój obszarów wiejskich nie budzi wątpliwości. Konspekt publikacji obejmuje: 1. Naturalny wypas – założenia i efekty realizacji programu. 2. Rola zwierząt trawożernych w kształtowaniu środowiska przyrodniczego łąk i pastwisk. 3. Analiza szans i zagrożeń zachowania różnorodności roślin użytków zielonych województwa. 4. Wyniki monitoringu przyrodniczego realizowanego w ramach programu Naturalny Wypas. 5. Działania realizowane w ramach Naturalnego Wypasu służące zwalczaniu barszczu Sosnowskiego. 6. Program Naturalny Wypas z zdrowie publiczne. Tematyka wykładu: 1. Naturalny Wypas – założenia i rezultaty realizacji programu. 2. Prezentacja wyników monitoringu przyrodniczego realizowanego w ramach Programu Naturalny Wypas. 3. Naturalny Wypas a zdrowie publiczne. Proszę o informację, czy realizacja operacji w ramach KSOW może bazować na danych pozyskanych z realizacji innego programu (Naturalny Wypas) i czy koszty tej operacji będą kwalifikowalne (koszt monografii 50 895 zł, koszt konferencji 11 604 zł).

Operacja realizowana w ramach KSOW może bazować na danych pozyskanych z realizacji innego programu. Koszty przygotowania monografii i konferencji można uznać za uzasadnione zakresem operacji i niezbędne do osiągnięcia jej celu. O spełnieniu warunku racjonalności, czyli zgodności wysokości kosztu z jego faktyczną wartością rynkową, powinna rozstrzygnąć jednostka KSOW oceniająca operację w oparciu o aktualne ceny na lokalnym rynku w danym województwie.

**26. Partner złożył wniosek na organizację konferencji. Wśród kosztów konferencji wskazał m.in. koszt pod nazwą Wykładowca – część teoretyczna konferencji . Koszt ten obejmuje przeprowadzenie 10 godzin wykładów na łączną kwotę 14 999,97 zł, z czego koszt 1 godziny wykładu to 1 499,97 zł. Partner przeprowadził rozeznanie cenowe wśród 3 wykładowców (profesorów). Podany koszt to koszt uśredniony. W opinii JR KSOW koszt wykładowcy jest zawyżony. Przeprowadziliśmy własne rozeznanie telefoniczne i w naszej opinii koszt ten powinien być niższy, w granicach do 1 000 zł za 1 godzinę wykładu. Mając na uwadze powyższe informacje oraz zapisy w Przewodniku po ocenie wniosku cz. II pkt. 7, które mówią o tym, że „koszt jest kwalifikowalny, jeżeli spełnia łącznie trzy warunki: 1) jest uzasadniony zakresem operacji, 2) jest niezbędny do osiągnięcia celu operacji oraz 3) jest racjonalny, tzn. odpowiada wartości rynkowej. Ponadto powinien być rzetelnie udokumentowany, możliwy do zweryfikowania oraz spójny z obowiązującymi przepisami, a także nie może być ujęty na liście kosztów niekwalifikowalnych.” proszę o informację czy koszt wykładu należy uznać za niekwalifikowalny w całości z uwagi na to, że nie spełnia 3 przesłanek łącznie (wówczas mamy sytuację w której więcej niż 15% kosztów ujętych w załączniku nr 1 do wniosku uznanych zostanie za niekwalifikowalne i warunek nie jest spełniony a operacja nie podlega dalszej ocenie) czy też należy koszt wykładowcy „ściąć” do wysokości uznanej przez JR KSOW za racjonalną tj. do kwoty 10 000 zł (1 000 zł za 1 godzinę).**

W przypadku kosztu, który nie spełnia wyłącznie warunku racjonalności, jednostka oceniająca operację powinna pomniejszyć ten koszt do wysokości odpowiadającej jego wartości rynkowej, a następnie sprawdzić, czy po tym pomniejszeniu co najmniej 85% zaplanowanych kosztów realizacji operacji, ujętych w zestawieniu rzeczowo-finansowym, jest kwalifikowalnych. W przypadku kosztu, który nie spełnia wyłącznie pozostałych warunków kwalifikowalności, czyli nie jest uzasadniony zakresem operacji lub niezbędny do osiągnięcia jej celu, nie ma możliwości jego pomniejszenia. Wówczas cały koszt jest niekwalifikowalny. Po jego odjęciu należy policzyć, czy pozostałe koszty ujęte w zestawieniu rzeczowo-finansowym są w co najmniej 85% kwalifikowalne.

**27. Partner KSOW organizuje sześć konkursów nawiązujących do swojskich smaków Województwa Łódzkiego. Konkurs będzie polegał na zaprezentowaniu gotowych potraw komisji konkursowej, nie zaś na gotowaniu na żywo oraz późniejszym zaprezentowaniu ich. Dla każdego uczestnika konkursu przewidziany jest materiał promocyjny w postaci fartucha oraz torby bawełnianej z wymaganym logowaniem. Czy koszty te wpisują się jako koszt kwalifikowalny? Czy może jednak partner KSOW powinien włączyć je jako wkład własny? Ewentualnie ograniczyć się do sprezentowania materiałów tylko laureatom konkursu?**

Zakup fartuchów i toreb dla każdego uczestnika konkursu można uznać za uzasadniony zakresem operacji. Dodatkowo, jeżeli celem operacji jest promocja, w szczególności KSOW lub tego konkursu jako operacji finansowanej ze środków KSOW, a fartuchy i torby są narzędziem tej promocji, można uznać, że koszt ich zakupu jest niezbędny do osiągnięcia tego celu, a tym samym kwalifikowalny, pod warunkiem, że jego wysokość odpowiada wartości rynkowej.

**28. Partner KSOW złożył wniosek, na realizację krajowego wyjazdu studyjnego, który trwał będzie 4 dni. Wśród kosztów kwalifikowalnych wnioskodawca wskazał koszt wynoszący 3 000 zł rezydenta (tak została ta osoba nazwana mimo, że jest to wyjazd krajowy) merytorycznego podczas całej podróży, którego praca polegać ma na: - kierowaniu uczestników wyjazdu studyjnego zgodnie z przyjętym harmonogramem odwiedzin, - wskazywanie trasy przejazdów, - zabezpieczenie terminowego dostępu do noclegu i wyżywienia, - reprezentowaniu grupy wobec**

**stron/gospodarstw wizytowanych, - przygotowaniu i przybliżeniu uczestnikom charakterystyk wizytowanych gospodarstw. Jednocześnie informuję, że jest to wyjazd dla dorosłych osób. Czy wydatek ten można uznać za kwalifikowalny?**

Jeżeli koszt zaangażowania takiej osoby do pomocy w realizacji operacji jest uzasadniony jej zakresem, niezbędny do osiągnięcia jej celu i racjonalny, należy go uznać za kwalifikowalny. Pełną wiedzę na temat operacji ma jednostka, która ocenia wnioski partnera KSOW, dlatego to ona powinna jednoznacznie stwierdzić, czy ten koszt jest kwalifikowalny. W opinii instytucji zarządzającej, wymienione zadania rezydenta mieszczą się w zakresie formy realizacji operacji, jaką jest wyjazd studyjny. W ramach operacji mogłaby być wyznaczona osoba, która takie czynności będzie wykonywać. Inną kwestią jest konieczność zaangażowania w tym celu dodatkowej osoby. Być może te czynności mogłaby dodatkowo wykonywać inna osoba, która jest faktycznie niezbędna w realizacji operacji, której partner KSOW powierzył inne zadania. Uczestnicy wyjazdu powinni mieć do dyspozycji osobę, która będzie służyć im informacją, pomocą, będzie pełnić rolę opiekuna, pilota, będzie osobą do kontaktu ze strony organizatora. Równie dobrze część z zadań rezydenta mogłaby być zrealizowana przez zapewnienie uczestnikom wyjazdu dostępu do informacji w postaci elektronicznej lub wydrukowanej, tj. kierowanie uczestników wyjazdu studyjnego zgodnie z przyjętym harmonogramem odwiedzin, wskazywanie trasy przejazdów oraz przygotowanie i przybliżenie uczestnikom charakterystyk wizytowanych gospodarstw. Należałoby porównać rynkowe stawki za pracę osób z takimi zadaniami na terenie kraju np. w biurach podróży w celu oceny ich racjonalności (tj. czy nie odbiega koszt od cen rynkowych).

**29. Partner KSOW złożył wniosek o wybór operacji dotyczący szlaku kulinarnego, którego przedmiotem jest promocja i upowszechnienie wiedzy dotyczącej dziedzictwa kulinarnego regionu. W ramach projektu będą realizowane 2 cele: cel 1: zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich oraz cel 3: Informowanie społeczeństwa i potencjalnych beneficjentów o polityce rozwoju obszarów wiejskich i wsparciu finansowym. Partner KSOW wybrał Priorytet 6: Wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich oraz Temat 3: Tradycja i dziedzictwo kulturowe wsi – wymiana i upowszechnienie wiedzy i doświadczeń dotyczących ginących zawodów, lokalnego rękodzieła i produktów lokalnych, który został przyporządkowany do Działania 13: Promocja zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. W ramach rozumianej promocji szlaku kulinarnego operacja obejmuje kilka form: – kampanię radiową (audycje i fotorelacja), – szkolenie online dot. dobrych praktyk dla określonej grupy przedsiębiorców z woj. opolskiego w szczególności z obszarów wiejskich, – wydanie publikacji skierowanej do mieszkańców województwa i turystów, – promocji operacji za pomocą materiałów promocyjnych - dużych bawełnianych toreb z logo Szlaku kulinarnego skierowanych do wszystkich mieszkańców województwa opolskiego oraz turystów odwiedzających region. Każda z tych form stanowi osobną formę w odniesieniu do całej operacji. Czy wydatkiem kwalifikowalnym będzie wykonanie materiałów promocyjnych - zakup 200 szt. toreb w kontekście całościowej operacji?**

Koszt zakupu dużych bawełnianych toreb z logo szlaku kulinarnego, jako materiałów promocyjnych skierowanych do mieszkańców województwa opolskiego oraz turystów odwiedzających region, będzie kwalifikowalny. Koszt ten jest uzasadniony zakresem operacji i niezbędny do osiągnięcia jej celu. O spełnieniu warunku racjonalności, czyli zgodności wysokości kosztu z jego faktyczną wartością rynkową, powinna rozstrzygnąć jednostka KSOW oceniająca operację w oparciu o aktualne ceny na lokalnym rynku w danym województwie.

**30. Partner organizuje dwa konkursy o tematyce innowacyjnych rozwiązań stosowanych w gospodarstwie rolnym oraz ekologii w rolnictwie. Partner w ramach kosztów kwalifikowalnych przewidział materiały promocyjne w postaci dostępnych na rynku gotowych wydawnictw książkowych przewidzianych dla każdego uczestnika konkursu. Materiały będą odpowiednio ologotypowane. Tematyka publikacji jest zbieżna z profilem konkursu. Książki będą rozdawane podczas rozstrzygnięcia konkursu. Zgodnie z zapisami Podręcznika Kwalifikowalności zakup nagród dla wszystkich uczestników konkursów jest niekwalifikowalny. Czy w takim wypadku koszty zakupu wydawnictw książkowych możemy uznać jako materiał promocyjny i zakwalifikować koszty ich zakupu dla wszystkich uczestników (nie tylko dla samych laureatów). Publikacje te nie są własnością partnera. Czy zatem jest możliwość naklejenia odpowiednich oznaczeń na książki, bez posiadania do nich praw autorskich. Czy nie spowoduje to żadnych naruszeń?**

**Partner w ramach wkładu własnego przewidział zakup artykułów niezbędnych do przeprowadzenia wyjazdu studyjnego w reżimie sanitarnym (maseczek i płynów do dezynfekcji). Zgodnie z aktualnymi przepisami, obowiązek noszenia maseczek został zniesiony. Zakup maseczek jest obecnie zbędny i nie ma wpływu na prawidłowy przebieg operacji. Czy jest możliwość zastąpienia ich (maseczek) innym produktem w ramach kosztów własnych. Jednocześnie w przypadku rezygnacji zakupu środków ochrony osobistej koszty kwalifikowalne będą poniżej 10% za co utracone będą punkty.**

Książki rozdawane wszystkim uczestnikom konkursu można potrącać jako materiały promocyjne, których koszt zakupu będzie kwalifikowalny. Odpowiedź w podobnej sprawie pn. „Zakup materiałów promocyjnych dla uczestników konkursu”, dotyczącej zakupu fartuchów i toreb bawełnianych dla uczestników konkursu kulinarnego, została wysłana do pracowników jednostek regionalnych w dniu 4 kwietnia 2022 r. Po zakupieniu, książki (jako przedmioty, nośniki praw autorskich) będą własnością nabywcy, czyli partnera KSOW, który może z nich korzystać i nimi rozporządzać. Partner nie nabywa w ten sposób praw autorskich. Zgodnie z ustawą o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jeżeli umowa nie stanowi inaczej, przeniesienie własności egzemplarza utworu nie powoduje przejścia autorskich praw majątkowych do utworu. Warunkiem kwalifikowalności kosztu zakupu książek będzie ich rozdanie uczestnikom konkursu podczas realizacji operacji, ponieważ zgodnie z Regulaminem konkursu, do kosztów niekwalifikowalnych zalicza się nabycie rzeczy, którymi partner KSOW może rozporządzać lub z nich korzystać po zrealizowaniu operacji. Kwestię ewentualnych naruszeń praw autorskich powinna wyjaśnić jednostka, która ocenia operację, w świetle przepisów ww. ustawy. Dokumentacja konkursowa takich regulacji nie zawiera (postanowienia w zakresie majątkowych praw autorskich w formularzu umowy na realizację operacji nie regulują kwestii, o której mowa w pytaniu).

Wnioski o wybór operacji w ramach konkursu nr 6/2022 można było składać do końca lutego br. Obowiązek noszenia maseczek został zniesiony 28 marca br. Oznacza to, że na dzień składania wniosku o wybór operacji był obowiązek noszenia maseczek. Partner KSOW nie miał wpływu na istnienie oraz zniesienie obowiązku noszenia maseczek. Zgodnie z instrukcją wypełnienia wniosku o wybór operacji, wkład własny powinien być uzasadniony zakresem operacji, niezbędny do osiągnięcia jej celu oraz racjonalny. Oznacza to, że powinien być związany z operacją, przyczyniać się do jej realizacji oraz stanowić element operacji, bez którego nie zostałaby ona prawidłowo zrealizowana. Zakup maseczek spełniał te warunki. Pomimo że obowiązek noszenia maseczek został formalnie zniesiony, pandemia wywołana przez Covid-19 nie skończyła się. Ze względów bezpieczeństwa uczestników wyjazdu studyjnego, partner KSOW może zastosować środki ochrony osobistej typu maseczki i płyn do dezynfekcji. W związku z tym, zakup tych środków należy uznać

za spełniający dwa warunki dotyczące wkładu własnego: 1) uzasadnienie zakresem operacji oraz 2) niezbędność do osiągnięcia jej celu. O spełnieniu warunku racjonalności, czyli zgodności wysokości kosztu z jego faktyczną wartością rynkową, powinna rozstrzygnąć jednostka KSOW oceniająca operację w oparciu o aktualne ceny na lokalnym rynku w danym województwie.

- 31. Partner będzie realizował operacje wpisującą się w Priorytet 1 Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich, Cel 5 Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz podejmowania inicjatyw w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, w tym kreowania miejsc pracy na terenach wiejskich, Działanie 6 Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju, temat 4 Rozwój lokalny – wymiana i upowszechnianie wiedzy i doświadczeń. Operacja ma polegać na przeprowadzeniu szkolenia składającego się z 3 wykładów: turystyka wiejska w cyfrowym społeczeństwie, sieciowe produkty turystyki wiejskiej oraz pierwsza pomoc. Pytanie i wątpliwości dotyczą możliwości przeprowadzenia szkolenia z zakresu pierwszej pomocy w ramach Planu Działania KSOW 2014-2020. Partner uzasadnia potrzebę przeprowadzenia takiego szkolenia potrzebą podniesienia kwalifikacji właścicieli gospodarstw/zagród edukacyjnych, którzy przyjmując beneficjentów ponoszą za nich odpowiedzialność, również w przypadku konieczności udzielenia pomocy z zakresu pierwszej pomocy. Przeszkolenie z zakresu pierwszej pomocy, jak uzasadnia Partner, da poczucie bezpieczeństwa właścicielom zagród edukacyjnych, którzy prowadząc usługi turystyczne w razie wystąpienia nagłego zdarzenia lub wypadku zagrażającego ludzkiemu życiu będą potrafili pomóc swojemu beneficjentowi. Koszt realizacji przeprowadzenia szkolenia z zakresu pierwszej pomocy wynosi ponad 26% kosztów kwalifikowalnych całej operacji.**

Pierwsza pomoc nie dotyczy żadnego z tematów wskazanych w ogłoszeniu o konkursie, a zgodnie z jednym z obligatoryjnych kryteriów wyboru operacji, opis operacji ma wskazywać, że jej realizacja dotyczy wyłącznie jednego tematu wybranego spośród tematów wskazanych w ogłoszeniu o konkursie. Zgodnie z instrukcją wypełnienia wniosku o wybór operacji, w celu ułatwienia wyboru tematu i opisanie operacji zgodnie z nim, w Instrukcji wskazano zakresy niektórych tematów, którymi należy się kierować przygotowując wniosek. Zakresy oznaczone literami, przypisane do danego tematu, są katalogiem zamkniętym, co oznacza, że operacja nie może dotyczyć innych kwestii niż tam wskazane. Wybierając temat z określonym zakresem, partner KSOW musi opracować operację dotyczącą co najmniej jednej kwestii z tego zakresu oznaczonej literowo, ale jego operacja może również dotyczyć więcej niż jednej z tych kwestii, maksymalnie wszystkich w ramach danego tematu. Ponadto, wątpliwości budzi wybór tematu 4, ponieważ wykład nt. turystyki wiejskiej w cyfrowym społeczeństwie oraz sieciowych produktów turystyki wiejskiej wpisuje się raczej w temat 2, dotyczący przedsiębiorczości na obszarach wiejskich, w ramach którego jest punkt dotyczący rozwoju i promocji sektora usług czasu wolnego, w tym rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych m.in. w ramach gospodarstw agroturystycznych i zagród edukacyjnych. Jeżeli z uzasadnienia wyboru tematu 4 zawartego we wniosku nie wynika, którego punktu z zakresu tego tematu dotyczy tematyka tych dwóch wykładów, partner KSOW powinien zostać wezwany do wyjaśnień, chyba że jednostka oceniająca wniosek uważa, że tematyka ta mieści się w zakresie tematu 4. Poza tym, zgodnie z logiką interwencji zawartą w ww. Instrukcji, działanie 6 jest przypisane do celu 1 KSOW.

- 32. Partner KSOW złożył wniosek na: stworzenie kompleksowej bazy wiedzy, gdzie skatalogowane zostaną wszystkie posiadane materiały, wiedza, doświadczenie i innowacje tak by były dostępne w łatwy i szybki sposób i żeby mogły służyć w codziennej pracy. Powszechność dostępu do**

internetu pozwala na wykorzystanie go do ułatwienia wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiany i rozpowszechniania rezultatów działań na rzecz rozwoju. Baza wiedzy zostanie zaimplementowana na istniejącej stronie internetowej Stowarzyszenia partnera KSOW. Będzie to miejsce stałego i bieżącego dostępu do bazy wiedzy, gdzie można sprawdzać na bieżąco ich aktualność i przydatność. Będzie aktualizowana o najnowsze informacje i aktualny stan wiedzy (badania, nowe technologie, narzędzie, itp). Zapewni transfer wiedzy i innowacji, dzięki umieszczeniu jej w internecie, na istniejącej stronie internetowej Stowarzyszenia, która będzie powszechnie dostępna dla każdego w celu zwiększenia udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich. W ramach tej formy Partner KSOW planuje ponieść koszty kwalifikowalne na: 1) opracowanie graficzne bazy wiedzy, implementację bazy wiedzy na stronę internetową, 2) obsługę wniosku, promocję bazy wiedzy. Baza wiedzy będzie stanowić wsparcie dla osób na co dzień działających w branży winiarskiej na terenie Dolnego Śląska, rolników, którzy chcą rozpocząć uprawę winorośli i chcą czerpać naukę z wiedzy i doświadczenia innych, rolników poszukujący nowych, innowacyjnych rozwiązań oraz rolników, którzy chcą się podzielić swoją wiedzą i doświadczeniem. W związku z §5, ust. 11, pkt 10 Regulaminu konkursu stanowiącym że „do kosztów kwalifikowanych nie zalicza się w szczególności (...) utworzenia albo modernizacji strony, aplikacji lub innych narzędzi internetowych, w tym nabycia autorskich praw majątkowych, praw pokrewnych lub licencji”, zwracam się z zapytaniem czy ww. koszty można uznać za koszty kwalifikowalne?

Baza wiedzy o takich cechach, funkcjonalnościach oraz przeznaczeniu, dostępna w internecie, jest rodzajem narzędzia internetowego, którego koszt utworzenia i modernizacji jest niekwalifikowalny. W związku z tym, koszty opracowania graficznego bazy wiedzy i jej implementacji na stronę internetową należy uznać za niekwalifikowalne. Koszt dotyczący obsługi wniosku jest niezrozumiały, gdyż nie wiadomo o jaki wniosek chodzi i na czym miałyby polegać jego obsługa. Koszt promocji bazy wiedzy może być kwalifikowalny pod warunkiem, że utworzenie takiej bazy zostanie sfinansowane w ramach wkładu własnego partnera KSOW, czyli baza powstanie.

33. Partner KSOW został wezwany przez jednostkę dokonującą oceny złożonego przez niego wniosku do uzupełnienia braków formalnych i złożenia stosownych wyjaśnień niezbędnych do oceny spełnienia warunków i kryteriów wyboru operacji. W regulaminowym terminie 7 dni kalendarzowych od otrzymania wezwania, partner KSOW nie udzielił odpowiedzi, ale uczynił to w dniu następującym po upływie tego terminu, informując uprzednio, że termin ten zostanie uchybiony z przyczyn organizacyjnych. Czy w takiej sytuacji, zgodnie z art. 57d ust. 5a ustawy ROW, należy ponownie wezwać partnera KSOW do uzupełnienia wniosku w zakresie wynikającym z pierwszego wezwania, czy pozostawić wniosek bez rozpatrzenia, czy też, w przypadku gdyby uzupełnienie dostarczone po terminie było wystarczające do przeprowadzenia dalszej oceny, istnieje możliwość odstąpienia od powtórnego wzywania wnioskodawcy do uzupełnień, które de facto przedstawił? Wątpliwość budzi tutaj zapis sformułowany w pkt 8 na str. 13 przewodnika po ocenie wniosku: W przypadku gdy wniosek nie został poprawiony/uzupełniony zgodnie z wezwaniem, ponownie wzywa się partnera KSOW lub lidera konsorcjum do uzupełnienia braków w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia (podstawa prawna art. 57d ust. 5a ustawy ROW). W tej sytuacji mamy bowiem do czynienia stricte z uchybieniem samego terminu uzupełnienia wniosku w wyniku pierwszego wezwania.

Przepis art. 57d ust. 5a ustawy ROW jest jednoznaczny – w takiej sytuacji należy ponownie wezwać partnera KSOW do uzupełnienia braków we wniosku. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli partner KSOW, mimo wezwania, o którym mowa w ust. 5 (czyli pierwszego wezwania), nie uzupełnił braków w wyznaczonym terminie, jednostka właściwa do dokonania wyboru operacji ponownie wzywa partnera KSOW do uzupełnienia braków w terminie 7 dni od dnia doręczenia ponownego wezwania, pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia. Uzupełnienie braków po terminie jest równoznaczne z ich nieuzupełnieniem w terminie, o czym mowa w tym przepisie. Zapis w Przewodniku po ocenie wniosku „W przypadku gdy wniosek nie został poprawiony/uzupełniony zgodnie z wezwaniem...” dotyczy zarówno przypadku uzupełnienia wniosku w terminie, lecz w niepełnym zakresie merytorycznym wskazanym w wezwaniu, jak i uzupełnienia wniosku merytorycznie w całości zgodnie z wezwaniem, lecz po terminie. Wezwanie do uzupełnienia braków określa to, co należy poprawić, oraz termin złożenia uzupełnionego wniosku.

- 34. Partner KSOW (gmina) złożył wniosek o wybór operacji do realizacji w ramach Planu działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 pt. „Podniesienie kompetencji społecznych samorządowców na rzecz rozwoju regionu”. Celem operacji jest zdobycie wiedzy i podniesienie kompetencji grupy docelowej związanych z poprawną i skuteczną komunikacją pisemną, werbalną i niewerbalną podczas oficjalnych spotkań, wystąpień publicznych, podczas sesji i zebrań wiejskich oraz zasad protokołu dyplomatycznego. Operacja będzie polegała na organizacji 2-dniowego szkolenia warsztatowego dla przedstawicieli samorządów gminnych (radnych, sołtysów, zarządów jst, kierowników referatów). W ramach realizacji operacji Partner KSOW wybrał Działanie 6 oraz temat operacji nr 4. Czy organizacja szkolenia z podanego wyżej zakresu stanowi koszt kwalifikowalny w ramach środków KSOW?**

Temat szkolenia nie mieści się w zakresie tematu 4 określonym w instrukcji wypełnienia wniosku o wybór operacji. W celu ułatwienia wyboru tematu i opisanie operacji zgodnie z nim, w tej Instrukcji wskazano zakresy niektórych tematów, którymi należy się kierować przygotowując wniosek. Zakresy oznaczone literami, przypisane do danego tematu, są katalogiem zamkniętym, co oznacza, że operacja nie może dotyczyć innych kwestii niż tam wskazane. Wybierając temat z określonym zakresem, partner KSOW musi opracować operację dotyczącą co najmniej jednej kwestii z tego zakresu oznaczonej literowo, ale jego operacja może również dotyczyć więcej niż jednej z tych kwestii, maksymalnie wszystkich w ramach danego tematu. Temat 4 nie jest poświęcony wyłącznie ogólnie rozumianej wymianie i upowszechnianiu wiedzy i doświadczeń dotyczących rozwoju lokalnemu, ale ma określony zakres, który obejmuje zagadnienia dotyczące: a) poprawy dostępu do infrastruktury publicznej w celu wzmocnienia przewag danego obszaru, wyrównywania szans rozwojowych wszystkich mieszkańców oraz dywersyfikacji zatrudnienia na obszarach wiejskich, b) wykorzystania powiązań z małymi miejscowościami i dużymi miastami przez tworzenie sieci powiązań między wsią a miastem, c) rozwoju współpracy na obszarach wiejskich w wymiarze produkcyjnym, usługowym i społecznym przez dążenie do wdrożenia formuły „wsi wielofunkcyjnej”, która rozwija się nie tylko w sektorze rolniczym, ale także przez rozwój innych gałęzi lokalnej gospodarki z zachowaniem zasad proekologicznych oraz sprzyja zauważalnemu podwyższeniu jakości życia mieszkańców, d) identyfikacji potencjału lokalnych społeczności w kierunku tworzenia strategii promocji produktu lokalnego, e) działalności kół gospodyń wiejskich jako szansy na wykorzystanie potencjału kobiet dla rozwoju lokalnej społeczności, f) inteligentnych wioski - wspierania oddolnych inicjatyw i narzędzi wykorzystujących nowoczesne metody i technologie, które służą poprawie jakości i poziomu życia mieszkańców obszarów wiejskich, w tym poprawie konkurencyjności terenów wiejskich,

promujących ideę smart village, g) planowania rozwoju lokalnego z uwzględnieniem potencjału ekonomicznego, społecznego i środowiskowego danego obszaru, h) planowania i wdrażania rozwoju lokalnego wśród pracowników lub członków LGD. W żaden z tych punktów nie wpisuje się temat szkolenia partnera KSOW. Ponadto, wybór działania 6 oznacza, że operacja ma polegać na wymianie wiedzy pomiędzy różnymi środowiskami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich, promowaniu integracji i współpracy między nimi. Chodzi o wiedzę nt. rozwoju obszarów wiejskich oraz działań na rzecz tego rozwoju. Grupa docelowa musi obejmować różne środowiska, które są związane z określonym obszarem tematycznym. Poza przedsięwzięciami dotyczącymi wymiany wiedzy pomiędzy różnymi podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich, operacje w działaniu 6 muszą uwzględniać rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju. Z opisu operacji wynika, że nie będzie to wymiana wiedzy, lecz zwykłe szkolenie polegające na przekazaniu wiedzy odbiorcom szkolenia, a także podniesieniu ich kompetencji, czyli rodzaj szkolenia zawodowego. Takie szkolenia, finansowane z pomocy technicznej, są dostępne wyłącznie dla pracowników beneficjentów tej pomocy. Jeżeli mają być skierowane do innych osób, należy skorzystać ze szkoleń w ramach działań PROW lub innych programów operacyjnych, współfinansowanych z innych funduszy europejskich niż Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Ponadto, przedmiot szkolenia nie dotyczy rozwoju obszarów wiejskich oraz działań na rzecz tego rozwoju, lecz komunikacji podczas oficjalnych spotkań, wystąpień publicznych, podczas sesji i zebrań wiejskich oraz zasad protokołu dyplomatycznego. Dodatkowo, grupą docelową szkolenia organizowanego przez partnera KSOW są wyłącznie przedstawiciele samorządów gminnych, a jak wskazano wyżej, powinni oni reprezentować różne środowiska. Oprócz tego, operacja ma polegać wyłącznie na zdobyciu wiedzy i podniesieniu kompetencji, a zgodnie z planem działania, operacje w działaniu 6 muszą uwzględniać również rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

- 35. Partner KSOW złożył wniosek na realizację operacji pt. „Współpraca w obszarze bioasekuracji jako narzędzia do skutecznej walki z ASF” w ramach: Priorytet 1: Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich, Cel 1: Zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, Działanie 6 - Ułatwianie wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich oraz wymiana i rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju, Temat 5: Nowoczesne i innowacyjne rozwiązania oraz dobre praktyki w rolnictwie i na obszarach wiejskich - wymiana i upowszechnianie wiedzy i doświadczeń. Operacja polega na zrealizowaniu spotkań dla podmiotów zaangażowanych w proces produkcji trzody chlewnej z 3 województw w zakresie bioasekuracji jako skutecznej metody walki z ASF. Obszary tematyczne szkolenia: - wprowadzenie standardowych rozwiązań bioasekuracyjnych w podmiotach, pod względem technologicznym i operacyjnym - Plan Bezpieczeństwa Biologicznego - sieciowanie partnerów o takim samym standardzie zabezpieczeń bioasekuracyjnych, skutkujące zmniejszeniem ryzyka infekcji w strukturze wzajemnych powiązań - wdrażanie innowacyjnych i praktycznych rozwiązań technologicznych i operacyjnych - podnoszenie efektywności i wydajności produkcji zwierzęcej - optymalizacja kosztów i ekonomii produkcji - higiena w produkcji zwierzęcej - leczenie zwierząt i opieka weterynaryjna (monitoring i leczenie chorób) - produkcja pasz - transport i dostawy - produkty Premium - produkcja bez użycia antybiotyków, non-GMO, podwyższony dobrostan zwierząt - standardy jakości. Przedsięwzięcia dotyczące bioasekuracji wspierane są w ramach pomocy de minimis w rolnictwie oraz z poddziałania 5.1 „Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof”. Mając powyższe na uwadze czy taka tematyka może być finansowane ze środków KSOW?**



Temat operacji wpisuje się w temat 5, który obejmuje nowoczesne i innowacyjne rozwiązania oraz dobre praktyki w rolnictwie i na obszarach wiejskich w zakresie wymiany i upowszechniania wiedzy i doświadczeń dotyczących: a) rozwiązań technicznych i technologicznych w produkcji rolniczej, w tym z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, b) zarządzania, organizacji i planowania w gospodarstwie rolnym. Temat operacji wpisuje się w priorytet 1. Przedsięwzięcia dotyczące bioasekuracji wspierane są w ramach pomocy de minimis w rolnictwie oraz z poddziałania 5.1 polegają na inwestycjach ograniczających możliwość rozszerzenia się afrykańskiego pomoru świń, w których koszty kwalifikowalne obejmują koszty ogrodzeń, niecek do dezynfekcji, urządzeń do dezynfekcji lub innych inwestycji służących bioasekuracji. W przypadku operacji partnera KSOW mamy do czynienia ze szkoleniem, na którym zostanie przekazana wiedza dotycząca stosowania bioasekuracji. Zdobyta wiedza powinna przyczynić się do skorzystania ze wsparcia na inwestycje dotyczące bioasekuracji w ramach pomocy de minimis w rolnictwie oraz z poddziałania 5.1. Z tego względu szkolenie o takiej tematyce można sfinansować ze środków KSOW. Należy ponadto pamiętać, że zgodnie z planem działania, działanie 6 ma służyć wymianie wiedzy pomiędzy różnymi środowiskami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich, promowaniu integracji i współpracy między nimi. Grupa docelowa, do której adresowane są operacje w tym działaniu, musi obejmować różne środowiska, które są związane z określonym obszarem tematycznym. Operacje realizowane w tym działaniu, poza przedsięwzięciami dotyczącymi wymiany wiedzy pomiędzy różnymi podmiotami uczestniczącymi w rozwoju obszarów wiejskich, muszą uwzględniać rozpowszechnianie rezultatów działań na rzecz tego rozwoju.

- 36. Partner KSOW (Ośrodek Doradztwa Rolniczego) złożył wniosek o wybór operacji polegającej na przeprowadzeniu konferencji pn. „Działajmy razem - promocja współpracy rolników”. W ramach realizacji operacji partner wybrał: Priorytet PROW – Wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich Cel KSOW – Zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, Działanie KSOW – Wspieranie współpracy w sektorze rolnym i realizacji przez rolników wspólnych inwestycji, Temat – Przedsiębiorczość na obszarach wiejskich oraz poprawa sytuacji rolnika w łańcuchu dostaw – wymiana i upowszechnianie wiedzy i doświadczeń Operacja ma polegać na zorganizowaniu konferencji w formie hybrydowej dla 60 rolników z trzech województw (pomorskiego, kujawsko-pomorskiego i warmińskomazurskiego) oraz 100 doradców pracowników Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego . W planie konferencji Partner będzie poruszał m.in. tematy dot. zasad i organizacji grup producenckich, składania wniosków o uznanie grup producentów do ARiMR oraz korzyści ekonomicznych zrzeszania się rolników w grupy i wspólnego inwestowania. Jako cel operacji Partner wskazał przekazanie wiedzy, wymianę doświadczeń oraz przedstawienie możliwości jakie dają wspólne inwestycje oraz członkostwo w grupie producentów rolnych. Jako uzasadnienie udziału w zaplanowanej konferencji doradców przedstawiono – „zdobycie wiedzy z zakresu grup producentów, które będą mogli wykorzystać w procesie doradztwa”. Wątpliwości budzi grupa docelowa w kontekście wybranego działania, gdyż w przeprowadzonej konferencji ma wziąć udział 160 uczestników, w tym 100 doradców. Czy w takim przypadku, zakres operacji mieści się w zakresie działania 9? Czy zidentyfikowana grupa docelowa odpowiada zakresowi działania KSOW Wspieranie współpracy w sektorze rolnym i realizacji przez rolników wspólnych inwestycji?**

Zgodnie z opisem działania 9 w planie działania, ma ono służyć wspieraniu współpracy rolników i realizacji wspólnych przedsięwzięć, ale także ma wspierać współpracę pomiędzy rolnikami a

animatorami wspierającymi rolników. We wspieranie współpracy między rolnikami są przede wszystkim zaangażowani doradcy z ośrodków doradztwa rolniczego. Są oni również animatorami wspierającymi rolników, w tym przypadku, w zakresie tworzenie grup producenckich, spółdzielni rolniczych, wspólnych struktur handlowych, partnerstw lub innych form powiązań organizacyjnych i współpracy przyczyniających się do wspólnej realizacji przedsięwzięć. Mogą być zatem grupą docelową operacji realizowanej w ramach działania 9. W związku z tym, zakres operacji w opinii MRiRW mieści się w zakresie działania 9. Nie ma też podstaw do kwestionowania grupy docelowej. Wątpliwości może ew. budzić proporcja podział grupy docelowej w kontekście wybranego działania. Partner może zostać wezwany do złożenia wyjaśnień dotyczących takiej proporcji podziału grupy docelowej, jeśli jednostka oceniająca po przeanalizowaniu wniosku ma co do tego wątpliwość. Odpowiedz MRiRW został przygotowana wyłącznie na podstawie informacji zawartych w pytaniu.

- 37. Proszę o wyjaśnienie, w którym momencie mamy wysłać do Partnera KSOW pismo o odmowie przyznania pomocy w związku z warunkiem „więcej niż 15% kosztów ujętych w załączniku nr 1 do wniosku uznanych zostanie za niekwalifikowalne”. Radcy prawni twierdzą, iż pismo do Partnera należy wysłać po zatwierdzeniu Listy rankingowej, natomiast naszym zdaniem pismo o niespełnieniu warunku należy wysłać po ocenie formalnej wniosku.**

Z przepisów ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 wynika, że informację w tej sprawie partner KSOW powinien otrzymać po stwierdzeniu przez jednostkę oceniającą jego wniosek, że operacja nie spełnia warunku wyboru, czyli przed sporządzeniem listy ocenionych operacji zawierającej punktację. Zgodnie z art. 57d ust. 7 ww. ustawy, jeżeli nie są spełnione warunki wyboru operacji, jednostka właściwa do dokonania wyboru operacji informuje partnera KSOW, na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej, w sposób określony w ust. 5 zdanie drugie, o niespełnieniu warunków wyboru operacji, wskazując warunek, którego niespełnienie zostało stwierdzone, oraz uzasadniając to stwierdzenie. Ustawa nie określa terminu w jakim należy poinformować o tym partnera, wskazuje jedynie, że ma to nastąpić po stwierdzeniu niespełnienia warunku. W związku z tym należy przyjąć, że powinno to nastąpić niezwłocznie po takim stwierdzeniu. Z kolei zgodnie z art. 57d ust. 9 ww. ustawy, jeżeli są spełnione warunki wyboru operacji, operacja podlega ocenie pod względem spełnienia kryteriów wyboru operacji. Listę rankingową sporządza się dopiero po zakończeniu tej oceny. Z tego wynika, że jeżeli nie jest spełniony warunek wyboru operacji, operacja nie podlega dalszej ocenie, o czym informuje się partnera KSOW, a jeżeli warunki są spełnione – kontynuuje się ocenę operacji, tym razem pod względem spełnienia kryteriów. Operacja, która nie spełnia warunku wyboru, nie jest umieszczana na liście rankingowej, na której są wyłącznie operacji ocenione pod względem spełnienia kryteriów. W związku z tym, taka operacja nie ma wpływu na kolejność operacji na tej liście, dlatego nie jest zasadne informowanie partnera KSOW o niespełnieniu warunku wyboru dopiero po jej zatwierdzeniu.

- 38. W dokumentacji konkursowej, a dokładnie w przewodniku po ocenie wniosku (cz. II pkt. 6) mamy zapis dotyczący oceny spełnienia warunków wyboru operacji dotyczący oceny, że w ramach tego samego konkursu nie został złożony inny wniosek o wybór tej samej operacji. (Podstawa prawna § 16 pkt 3 rozporządzenia KSOW) Ocena na podstawie oświadczenia partnera KSOW i dodatkowego partnera KSOW, jeżeli operacja będzie realizowana przy udziale dodatkowego partnera KSOW, lub na podstawie oświadczeń członków konsorcjum, jeżeli**

operacja będzie realizowana przez konsorcjum, zgodnie z częścią V pkt 2.5 i 2.6 wniosku, a w przypadku konsorcjum – zgodnie z częścią V pkt 2.6 i 2.7 wniosku dla konsorcjum. Tą samą operacją jest operacja, której opis elementów mających wpływ na wynik oceny spełnienia warunków i kryteriów wyboru operacji jest co do istoty rzeczy taki sam jak innej operacji, pomimo dających się wyodrębnić różnic, niemających jednak wpływu na wynik oceny operacji, w szczególności dotyczących tytułu operacji, terminu jej realizacji lub obszaru, z którego pochodzi grupa docelowa.

- W przypadku spełnienia warunku operacja podlega dalszej ocenie.
- W przypadku niespełnienia warunku operacja nie podlega dalszej ocenie.

Do jednostki centralnej wpłynął wniosek, który w treści (opis operacji, załącznik nr 3, zestawienie rzeczowo finansowe ) jest taki prawie taki sam jak wniosek, który wpłynął do regionu. Dające wyodrębnić się różnice dotyczą m.in. tytułu, rodzaju kosztów w zestawieniu rzeczowym, obszaru z którego pochodzi grupa docelowa ( w przypadku JC dotyczy czterech województw, w przypadku regionu dotyczy jednego województwa, przy czym województwo wskazane jako obszar realizacji w regionie nie pokrywa się z województwami wskazanymi jako obszar realizacji na poziomie krajowym). Jeśli wniosek zatem co do istoty rzeczy jest taki sam, a grupa docelowa w obydwu przypadkach to studenci i uczniowie szkół rolniczych, jednak pochodząca z różnych obszarów, to czy w takim przypadku mamy uznać, że warunek w zakresie, że w ramach tego samego konkursu nie został złożony inny wniosek o wybór tej samej operacji został spełniony, czy też nie został spełniony?

W takim przypadku nie można stwierdzić, że operacja nie spełnia wskazanego warunku wyboru. W pytaniu wprost się stwierdza, że wniosek, jaki został złożony, jest prawie taki sam, jak wniosek złożony do innej jednostki. Prawie taki sam oznacza, że wnioski są bardzo podobne, a nie takie same. Warunek mówi o złożeniu innego wniosku o wybór tej samej operacji, a nie prawie takiej samej czy bardzo podobnej. Ponadto różnice między wnioskami dotyczą m.in. rodzaju kosztów w zestawieniu rzeczowym, czyli kosztów kwalifikowalnych, a celem tego warunku jest przede wszystkim uniknięcie podwójnego finansowania tych samych kosztów. Zapis w Przewodniku po ocenie wniosku określający, czym jest ta sama operacja, kiedy mamy z nią do czynienia, jest wskazówką dla oceniających wnioski, czym należy się kierować w ocenie tego warunku. Jest to wynik próby zinterpretowania przepisu rozporządzenia w sprawie KSOW. Z samego przepisu nie wynika jednak wprost taka definicja pojęcia „ta sama operacja”. Przepis rozporządzenia wskazuje tylko, że operacja partnera KSOW jest wybierana, jeżeli w ramach tego samego konkursu nie został złożony inny wniosek o wybór tej samej operacji.

39. Czy wg Państw wiedzy istnieją okoliczności wykluczające wydrukowanie i dystrybucję poradnika dla producentów funkcjonujących w ramach krótkiego łańcucha dystrybucji jako samodzielnej formy realizacji „Publikacja/ Materiał drukowany” w ramach Działania 6 [1] KSOW? Zapytanie dotyczy poradnika, w którym zgromadzono wiedzę (w drodze jej wymiany) – a jego treść stanowi wkład własny do operacji, natomiast operacja KSOW dotyczy jego powielenia oraz dystrybucji, co służyłoby: 1) ułatwianiu wymiany wiedzy (z uwagi na dostępność materiału w druku - ułatwienie zwłaszcza dla osób wykluczonych cyfrowo albo pracujących w środowisku uniemożliwiającym wykorzystanie elektroniki), 2) rozpowszechnianiu rezultatów działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich (w tym konkretnym przypadku wiedzy nt. dobrych praktyk związanych z uwarunkowaniami funkcjonowania pracowni producenta w krótkim łańcuchu dystrybucji). W świetle powyższego istotna jest odpowiedź na pytanie: czy w Państwa opinii operacja finansowana z KSOW w ramach działania 6 zawsze musi być związana z aktem dwustronnej komunikacji (wymiany wiedzy), czy też możliwe jest zrealizowanie (samodzielnie)

**takich form realizacji jak film, audycja, materiał drukowany, które co prawda same w sobie nie dają opcji bezpośredniego (natychmiastowego) sprzężenia zwrotnego w przekazywaniu wiedzy, lecz stwarzają możliwość ułatwiania dostępu do wiedzy wcześniej zgromadzonej i służą rozpowszechnianiu rezultatów działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.**

Operacja realizowana w ramach działania 6 w formie „Publikacja/Materiał drukowany” może polegać na poniesieniu kosztów kwalifikowalnych obejmujących wyłącznie druk i dystrybucję poradnika, którego opracowanie pod względem merytorycznym i technicznym stanowi wkład własny wnioskodawcy lub dodatkowego partnera KSOW w realizację tej operacji. Zgodnie z instrukcją wypełnienia wniosku, koszt wkładu własnego może być poniesiony przed dniem złożenia wniosku. Plan działania KSOW nie ogranicza form, w których mogą być realizowane operacje w działaniu 6. W związku z tym, można w tym działaniu zrealizować operację w formie publikacji/materiału drukowanego. Zgodnie z tym planem, wszystkie formy muszą być adekwatne, tj. właściwie dopasowane do celu i zakresu operacji, grupy docelowej, do której adresowana jest operacja, a także do założonych efektów. Należy pamiętać, że zgodnie z ww. instrukcją, w załączniku nr 3 do wniosku konieczne jest wskazanie adresu strony internetowej, na której będzie dostępna elektroniczna wersja publikacji/materiału, albowiem wszystkie publikacje/materiały drukowane muszą być dostępne w wersji elektronicznej.

**40. Czy możemy przesunąć środki pomiędzy działaniami dodatkowymi tj. 11 i 13?**

**Czy oszczędności z działań dodatkowych możemy przesunąć na działania podstawowe? Powyższe wątpliwości wynikają z faktu iż zapis regulaminu określa jedynie, że w przypadku gdy limit środków określony na działanie nie zostanie wykorzystany w całości, środki niewykorzystane mogą zostać przeznaczone przez daną jednostkę na operacje złożone do tej jednostki w ramach innych działań, przy czym środki te mogą być przenoszone z działań 3, 4, 6 i 9 do działań 10-13 wymienionych w § 4 ust. 1 pod warunkiem, że wszystkie operacje złożone w ramach działań 3, 4, 6 i 9, które uzyskały wymaganą liczbę punktów, zostały wybrane do realizacji i zostały zawarte umowy na ich realizację, a w przypadku gdy umowa nie została zawarta lub została rozwiązana - nie było możliwości przesunięcia środków na realizację innych operacji złożonych w ramach działań 3, 4, 6 i 9, w szczególności gdy partner KSOW lub konsorcjum nie zgodzili się zrealizować operacji z obniżonymi kosztami kwalifikowalnymi.**

W konkursie nr 6/2022 dla partnerów KSOW można przesunąć środki pomiędzy działaniami dodatkowymi, a oszczędności z działań dodatkowych można przesunąć na działania podstawowe. Z przytoczonego fragmentu regulaminu konkursu wynika przede wszystkim zasada, że środki niewykorzystane mogą zostać przeznaczone przez daną jednostkę na operacje złożone do tej jednostki w ramach innych działań. Tylko przeniesienie środków z działań podstawowych do działań dodatkowych może odbyć się po spełnieniu wskazanych w pytaniu warunków. Nie ma obowiązku przesuwania środków z działań dodatkowych na podstawowe. Przesuwanie środków między działaniami dodatkowymi nie jest uzależnione od wcześniejszego ich przesunięcia do działań podstawowych. Oszczędności z działań dodatkowych można zawsze przesunąć na działania podstawowe bez konieczności spełnienia jakichkolwiek warunków.

**41. Czy lider (umowa konsorcjum) planowanej do realizacji operacji w ramach Konkursu nr 6/2022 może przeprowadzić wszystkie postępowania w zakresie zamówień publicznych, choć budżet wg umowy konsorcjum jest podzielony pomiędzy partnerów?**

Jeżeli z umowy konsorcjum nie wynika, że każda ze stron samodzielnie przeprowadza postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego na realizację zadania przypisanego tej stronie w umowie konsorcjum, to lider konsorcjum może przeprowadzić takie postępowania w zakresie wszystkich zamówień. W celu uniknięcia wątpliwości i nieporozumień, należałoby tę kwestię uregulować w aneksie do umowy konsorcjum, przy czym, z uwagi na istotę działania konsorcjum, każda ze stron umowy konsorcjum musi ponieść koszty kwalifikowalne udzielonych zamówień w wysokości odpowiadającej zamówieniu jej przypisanemu. Jeżeli ze względu na wartość zamówienia, do jego udzielenia należy stosować przepisy o zamówieniach publicznych, lider konsorcjum, który odpowiada za przeprowadzanie postępowań o udzielenie zamówień publicznych, jest obowiązany stosować przepisy ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych w zakresie dotyczącym pomocniczych działań zakupowych. Zgodnie z art. 37 ust. 2-4 tej ustawy, zamawiający może powierzyć przygotowanie lub przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia, w ramach pomocniczych działań zakupowych, własnej jednostce organizacyjnej lub osobie trzeciej. Pomocnicze działania zakupowe polegają na zapewnieniu zamawiającemu wsparcia w związku z udzielaniem zamówienia, w szczególności przez: 1) zapewnienie infrastruktury technicznej umożliwiającej zamawiającemu udzielanie zamówień lub zawieranie umów ramowych; 2) doradztwo dotyczące planowania, przygotowania lub przeprowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia; 3) przygotowanie postępowania o udzielenie zamówienia; 4) przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia w imieniu i na rzecz zamawiającego. Podmioty, którym zamawiający powierzył przygotowanie lub przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia, realizując pomocnicze działania zakupowe, o których mowa w ww. pkt 4, działają jako pełnomocnicy zamawiającego. Z powyższego wynika, że strona umowy konsorcjum, która powierzy liderowi konsorcjum przygotowanie lub przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia w ramach pomocniczych działań zakupowych, jest jednocześnie zamawiającym i mocodawcą, który udziela pełnomocnictwa liderowi konsorcjum, którym może być własna jednostka organizacyjna tej strony lub osoba trzecia. Ponadto, zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych, w przypadku naruszenia dyscypliny finansów publicznych określonego w art. 17 tej ustawy (odpowiedzialność za naruszenia w zakresie zamówień publicznych), osoba obowiązana lub upoważniona do działania w imieniu podmiotu publicznego lub prywatnego, który oferuje pomocnicze działania zakupowe na rynku, któremu kierownik zamawiającego powierzył przygotowanie lub przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, podlega odpowiedzialności za to naruszenie, jeżeli zamawiający jest jednostką sektora finansów publicznych lub udzielane zamówienie publiczne jest finansowane ze środków publicznych.

- 42. Czy w ramach realizacji umowy partnerskiej w ramach Krajowej Sieci obszarów Wiejskich możliwe jest uwzględnienie jako koszt kwalifikowany premii zadaniowej? Zgodnie z regulaminem funduszu premiowania pracowników partnera, pracownikom przysługuje premia zadaniowa za zaangażowanie i bezpośrednią realizację zadań i usług m.in. z tytułu zadań wykonywanych w ramach projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych a także innych odpłatnych zadań i usług realizowanych na podstawie zamówień podmiotów zewnętrznych lub w oparciu o kontrakty, umowy i porozumienia. Partner podkreślił, że premia ta nie ma powiązania z wysokością wynagrodzenia – a z charakterem realizowanego zadania, będąc de facto dodatkiem zadaniowym. Regulamin funduszu premiowania określa również zasady dotyczącej premii regulaminowej, która zgodnie z informacją otrzymaną od partnera jest „pochodną” miesięcznego wynagrodzenia pracownika. Bardzo proszę o udzielenie odpowiedzi, czy można uznać jako koszt kwalifikowany w operacji partnerskiej w postaci premii zadaniowej?**

Koszt premii zadaniowej nie mieści się w katalogu kosztów, które są kwalifikowalne dla partnera KSOW z tytułu zrealizowania operacji w ramach konkursu. W związku z tym, nie można go uznać za kwalifikowalny i zrefundować partnerowi. Katalog kosztów kwalifikowalnych dla partnerów KSOW określa m.in. regulamin konkursu oraz instrukcja wypełnienia wniosku o wybór operacji i obejmuje następujące rodzaje kosztów: 1) dostaw i usług, w tym wynagrodzeń bezosobowych; 2) podróży służbowych pracowników partnera KSOW, w tym diet wypłaconych temu pracownikowi z tytułu podróży służbowej, oraz przejazdów, dojazdów środkami komunikacji miejscowej i noclegów poniesionych przez inne osoby w związku z realizacją operacji; 3) nagród rzeczowych i finansowych dla laureatów i osób wyróżnionych w konkursach. W przypadku zadań wykonywanych w ramach realizacji operacji przez pracownika partnera KSOW, za kwalifikowalne mogą być uznane wyłącznie koszty dostaw i usług poniesionych na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej przez partnera KSOW z własnym pracownikiem. Premia zadaniowa wiąże się bezpośrednio z wykonanym przez pracownika zadaniem, wskutek czego jest jego pochodną, ale nie jest to koszt wykonania tego zadania, który co do zasady może być kwalifikowalny, jeżeli jest: 1) uzasadniony zakresem operacji, 2) niezbędny do osiągnięcia jej celu oraz 3) racjonalny. Premia zadaniowa, oprócz tego, że nie należy do rodzajów kosztów kwalifikowalnych dla partnera KSOW, nie spełnia również założeń pierwszego i drugiego z wymienionych warunków. Generalnie, w ramach dwuletnich planów operacyjnych, niezależnie od tego, czy chodzi o operację partnera KSOW czy operację własną beneficjenta pomocy technicznej PROW 2014–2020, do kosztów kwalifikowalnych nie zalicza się kosztów premii, nagrody, dodatku zadaniowego lub innego świadczenia pieniężnego o podobnym charakterze, przyznanych pracownikowi w związku z wykonaną pracą, zadaniem.

**43. Czy członek Komisji Rewizyjnej może być wykonawcą zgodnie z par. 10 umowy pkt. 11,13? W skład władz organizacji wchodzi walne zgromadzenie, zarząd i komisja rewizyjna. Do zadań Komisji Rewizyjnej należy:**

- **sprawowanie kontroli nad całokształtem działalności Zarządu pod względem prawidłowości oraz zgodności z przepisami prawa, postanowieniami statutu i uchwałami Walnego Zebrania;**
- **przedstawianie Walnemu Zebraniu oceny działalności Związku i zgłaszanie wniosków wynikających z przeprowadzonych kontroli oraz wniosku o udzielenie absolutorium Zarządowi;**
- **opiniowanie rocznych sprawozdań merytorycznych i finansowych Zarządu z działalności Związku;**
- **wnioskowanie o zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zebrania w przypadku stwierdzenia jaskrawych naruszeń statutu Związku przez Zarząd.**

**Wyznaczony Uchwałą przez Komisję Rewizyjną członek jest upoważniony do reprezentowania Stowarzyszenia w umowach między stowarzyszeniem a członkiem Zarządu oraz w ewentualnych sporach z nimi.**

**Komisja Rewizyjna może:**

- **żądać wyjaśnień w sprawach dotyczących działalności Związku i jego organów;**
- **uczestniczyć w posiedzeniach Zarządu z głosem doradczym.**

Komisja rewizyjna stowarzyszenia to nic innego jak jego organ kontroli wewnętrznej, o którym mowa w ustawie Prawo o stowarzyszeniach. Jeżeli partnerem KSOW jest stowarzyszenie, to członek organu tego stowarzyszenia jest z nim powiązany osobowo, w szczególności biorąc pod uwagę wskazany w pytaniu zakres uprawnień komisji rewizyjnej w stosunku do zarządu, którego członkowie reprezentują stowarzyszenie i mogą zaciągać zobowiązania w jego imieniu. Mamy więc do czynienia z przypadkiem, o którym mowa w formularzu umowy na realizację operacji w §3 ust. 13 pkt 3 (pełnienie funkcji członka organu nadzorczego) oraz pkt 5 (pozostawanie z wykonawcą w

takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do bezstronności tych osób). W związku z powyższym, członek komisji rewizyjnej nie może być wykonawcą zadania ujętego w załączniku nr 1 do umowy, chyba że jednocześnie jest pracownikiem partnera KSOW. Wówczas, na podstawie z §3 ust. 12 formularza umowy na realizację operacji, jeżeli zawarł umowę cywilnoprawną z partnerem KSOW, może być wykonawcą takiego zadania. Inne dwa wyjątki określone w §3 ust. 14 tego formularza, to obowiązek stosowania przez partnera KSOW przepisów o zamówieniach publicznych do ponoszenia kosztów kwalifikowalnych oraz wynikający z ustawy Prawo zamówień publicznych brak obowiązku stosowania jej przepisów do danego przedmiotu zamówienia.

- 44. Czy w ramach konkursu 6/2022 jest możliwość aneksowania umowy z partnerem KSOW w zakresie zmiany rozpoczęcia terminu realizacji drugiego etapu operacji, tak że terminy pierwszego i drugiego etapu będą się pokrywać? Tj. etap I – 1 lipca 2022 r. do 31 października 2022 r. etap II – 30 września 2022 r. do 30 stycznia 2023 r. Zakres rzeczowy w ramach etapu pierwszego nie pokrywa się z zadaniami realizowanymi w drugim etapie operacji.**

Taka zmiana jest możliwa pod warunkiem, że zakresy rzeczowo-finansowe obu etapów nie będą się pokrywać w żadnej pozycji zestawienia zawartego w załączniku nr 1 do umowy, co zostanie następnie wyraźnie wskazane we wnioskach o refundację oraz opisane w sprawozdaniach z realizacji każdego etapu i potwierdzone kopiami dowodów finansowo-księgowych poniesionych kosztów wraz z dowodami ich zapłaty w całości, które zostaną załączone do tych wniosków. Zgodnie z §14 ust. 3 i 4 formularza umowy na realizację operacji, zmiana terminu realizacji etapu operacji, która nie skutkuje przesunięciem środków pomiędzy latami realizacji operacji, jest zgłaszana na piśmie i wymaga akceptacji jednostki uprawnionej do zawarcia umowy. W przypadku innych zmian niż wskazane w ust. 2 i 3 wymagane jest, pod rygorem nieważności, zawarcie pisemnego aneksu. Z tych postanowień umownych wynika, że w przypadku zmiany terminu realizacji etapu operacji nie jest konieczne aneksowanie umowy.

- 45. Czy w projekcie KSOW, który realizujemy mogą uczestniczyć obcokrajowcy bez polskiego pesel? Czy ewentualnie mogą uczestniczyć obcokrajowcy z polskimi numerami PESEL? Operacja pn. Konsolidacja gospodarstw rolnych w kontekście wzrostu ich dochodowości polega na organizacji 3 szkoleń dla 75 uczestników oraz 3 wyjazdów studyjnych krajowych dla 75 uczestników (uczniów szkół ponadpodstawowych - rolniczych).**

Z pytania wynika, że obcokrajowcy będą wchodzić w skład grupy docelowej operacji. W takim przypadku, zarówno obcokrajowcy posiadający nr PESEL, jak i nieposiadający go mogą uczestniczyć w realizacji operacji partnera KSOW pod warunkiem, że mieszkają i uczą się, pracują lub prowadzą działalność lub tylko mieszkają (w przypadku osób nieaktywnych zawodowo), na terenie Polski i tutaj jest centrum ich życiowej aktywności, w którym koncentrują się ich sprawy życiowe, interesy osobiste i majątkowe. Wydatkowanie środków z PROW 2014-2020, w tym tych przeznaczonych na pomoc techniczną, ma przynosić korzyści dla Polski, przyczyniając się do rozwoju jej obszarów wiejskich. Ostatecznymi beneficjentami pomocy powinni być jej mieszkańcy, czyli osoby, które na trwałe związały się z Polską i przebywają tu z zamiarem stałego pobytu. W przypadku takich osób, dla oceny, czy mogą być grupą docelową operacji w ramach KSOW, nie ma znaczenia, czy mają polskie obywatelstwo lub nr PESEL. Niezależnie od powyższego, obcokrajowcy niespełniający ww. warunków, niebędący grupą docelową, mogą być uczestnikami operacji realizowanej przez partnera KSOW np. jako obserwatorzy, wykładowcy, eksperci lub występować w innym

charakterze, jeżeli zostali zaproszeni do udziału w operacji w Polsce i z tego tytułu będą poniesione koszty kwalifikowalne lub wkład własny.

**46. Partner KSOW – Kaszubskie Stowarzyszenie Producentów Truskawek zrealizował operację, która polegała na przygotowaniu przez producentów rolnych wspólnego stoiska handlowo-informacyjno-promocyjnego podczas VI Festiwalu Truskawek Kaszubskich w Chmielnie, organizowanego przez Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Chmielnie (forma realizacji operacji - stoiska wystawiennicze na imprezie plenerowej). W terminie zgodnym z podpisaną na realizację operacji umową Partner KSOW złożył wniosek o refundację, w tym oświadczenia (pkt 11 część VIII formularza wniosku o refundację) o braku powiązań osobowych/kapitałowych oraz dokumentację dot. realizacji poszczególnych zadań wskazanych w Zestawieniu rzeczowo-finansowym (m.in. umowy z wykonawcami usług, dokumentację z wyboru wykonawców, itp.). Wszystkie ww. dokumenty zostały podpisane przez prezesa i członka zarządu stowarzyszenia zgodnie ze sposobem reprezentacji wskazanym w Krajowym Rejestrze Sądowym. W wyniku weryfikacji powiązań osobowych/kapitałowych pomiędzy Partnerem KSOW a wykonawcą usług ustalano, iż wiceprezesem Kaszubskiego Stowarzyszenia Producentów Truskawek jest osoba, która reprezentuje wykonawcę usługi związanej z zapewnieniem powierzchni i infrastruktury wystawienniczej - Gminnego Ośrodka Kultury Sportu i Rekreacji w Chmielnie (pełni funkcję dyrektora). GOKSiR w Chmielnie był jedynym organizatorem Festiwalu Truskawek Kaszubskich i zapewniał infrastrukturę wystawienniczą (wydarzenie cyklicznie organizowane przez GOKSiR od kilku lat). Przypis 4 punktu 11 części VIII formularza wniosku o refundację wskazuje obowiązek złożenia odrębnego oświadczenia, w tym zakresie dla każdej osoby:**

- uprawnionej do reprezentowania partnera KSOW w odniesieniu do danego zamówienia;
- upoważnionej do zaciągania zobowiązań w jego imieniu w odniesieniu do danego zamówienia oraz
- wykonującej w jego imieniu czynności związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem postępowania w sprawie wyboru wykonawcy danego zamówienia.

Biorąc pod uwagę powyższe zwracamy się z prośbą interpretacje zapisów oraz wyrażenie opinii w następującym zakresie:

**1) czy w związku z powyższym odrębne oświadczenia o braku powiązań osobowych/kapitałowych z wykonawcami zamówień powinna złożyć każda z 6 osób wchodzących w skład zarządu stowarzyszenia, która może go reprezentować czy tylko osoby biorące udział w danym zamówieniu?**

**2) czy powiązania osobowe/kapitałowe należy badać w zakresie wszystkich osób, które mogą reprezentować Partnera KSOW czy tylko w zakresie tych, które uczestniczą w danym zamówieniu (tj. są wskazane w protokole wyboru wykonawcy, podpisały umowy, itp.)?**

Ad 1. Co do zasady, oświadczenia o braku powiązań osobowych i kapitałowych z wykonawcami zamówień powinna złożyć każda z 6 osób wchodzących w skład zarządu stowarzyszenia, która może go reprezentować.

Ad 2. Powiązania osobowe i kapitałowe należy badać w zakresie wszystkich osób, które mogą reprezentować Partnera KSOW.

Wniosek o refundację, w tym część VIII zawierającą oświadczenia, podpisuje partner KSOW, osoba/osoby uprawnione do jego reprezentowania albo osoba/osoby upoważnione do takiej czynności. Jeżeli zgodnie ze sposobem reprezentacji partnera KSOW określonym np. w KRS, oświadczenia woli w jego imieniu wymagają podpisów dwóch członków zarządu, w tym prezesa lub wiceprezesa, a zarząd składa się z 6 osób, to każda z tych osób jest uprawniona do reprezentowania partnera KSOW i powinna złożyć oświadczenie o braku powiązań osobowych i



kapitałowych. W tym przypadku, aby wniosek o refundację był skutecznie podpisany, w tym oświadczenia zawarte części VIII, a wśród nich oświadczenie w pkt. 11 o braku powiązań osobowych i kapitałowych z żadnym z wykonawców zamówień zrealizowanych w ramach operacji, konieczne jest złożenie pod nim podpisów dwóch członków zarządu, w tym prezesa lub wiceprezesa. Zgodnie zaś z przypisem 4 do części VIII wniosku o refundację, odrębne oświadczenie o braku powiązań osobowych i kapitałowych z żadnym z wykonawców zamówień zrealizowanych w ramach operacji składa każda osoba: 1) uprawniona do reprezentowania partnera KSOW w odniesieniu do danego zamówienia, 2) upoważniona do zaciągania zobowiązań w jego imieniu w odniesieniu do danego zamówienia oraz 3) wykonująca w jego imieniu czynności związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem postępowania w sprawie wyboru wykonawcy danego zamówienia. Z tego przypisu wynika, że podpisanie w części VIII wniosku o refundację oświadczeń o braku powiązań osobowych i kapitałowych tylko przez dwóch członków zarządu jest niewystarczające, ponieważ zgodnie z KRS, w skład zarządu wchodzi 6 osób i wszystkie są uprawnione do reprezentowania partnera KSOW. Zatem pozostałe 4, które nie podpisały się pod oświadczeniami w części VIII wniosku o refundację, muszą złożyć odrębne oświadczenia o braku takich powiązań. Jednakże, zgodnie z §3 ust. 14 formularza umowy na realizację operacji, postanowień dotyczących powiązań osobowych i kapitałowych nie stosuje się, gdy partner KSOW jest obowiązany do stosowania przepisów o zamówieniach publicznych do ponoszenia kosztów kwalifikowalnych, a także gdy z ustawy Prawo zamówień publicznych (pzp) wynika, że do danego przedmiotu zamówienia nie stosuje się przepisów tej ustawy. Zgodnie z ustawą pzp, jej przepisów nie stosuje się do zamówień, których przedmiotem jest nabycie własności lub innych praw do istniejących budynków lub nieruchomości. Przedmiotem zamówienia było zapewnienie powierzchni i infrastruktury wystawienniczej, czyli najem powierzchni wystawienniczej pod stoisko na festiwalu wraz z jej zabudową (stoiskiem), a zatem było to nabycie innego prawa do istniejącej nieruchomości (jej części) niż własność. Ponadto, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Chmielnie był jedynym organizatorem festiwalu. W związku z tym, aby wziąć udział w tym festiwalu, konieczne było zaakceptowanie warunków określonych przez jego organizatora. Gminny Ośrodek był zatem jedynym wykonawcą na rynku pod względem wynajmu powierzchni i w tym zakresie nie ma potrzeby weryfikować, czy istniały powiązania osobowe lub kapitałowe między partnerem KSOW a tym Ośrodkiem. Nie jest natomiast jasne, czy w przypadku drugiej części tego zamówienia – najem infrastruktury wystawienniczej – partner KSOW również nie miał możliwości wyboru wykonawcy, tzn. czy musiał korzystać ze stoiska dostarczonego przez Ośrodek, aby uczestniczyć w festiwalu, czy też mógł postawić inną zabudowę – własną lub dostarczoną przez innego wykonawcę. Jeżeli miał wybór, to z uwagi na wskazane wyżej powiązania między wiceprezesem partnera KSOW a dyrektorem wykonawcy, nie powinien tej części zamówienia udzielić Gminnemu Ośrodkowi Kultury, Sportu i Rekreacji w Chmielnie pod groźbą uznania kosztów poniesionych w tym zakresie za niekwalifikowalne, chyba że żaden inny wykonawca nie był zainteresowany tym zamówieniem, a partner KSOW może to udowodnić. Jeżeli również w przypadku tej części zamówienia Gminny Ośrodek był jedynym możliwym wykonawcą, to z uwagi na ww. §3 ust. 14 formularza umowy na realizację operacji, partner KSOW (żadna z osób reprezentujących go) nie musi składać oświadczeń o braku powiązań osobowych i kapitałowych z wykonawcą, pomimo §8 ust. 2 pkt 9 tego formularza oraz części VIII pkt 11 wniosku o refundację.

- 47. Partner KSOW Stowarzyszenie „Lider Pojezierza” zwraca się z prośbą o przesunięcie terminu realizacji operacji pn. „Dziś i jutro RLKS - doświadczenia i wdrażanie” nr umowy KSOW/6/2022/059 z dnia 14.07.2022 r. z jednoetapowego (planowane zakończenie 31.10.2022 r.) na dwuetapowy do 31 maja 2023 r. Budżet operacji wynosi 110 543,04 zł. Głównym zadaniem w przedmiotowej operacji jest praca nad wspólną dokumentacją dodatkową związaną z**

tworzonymi wielofunduszowymi Lokalnymi Strategiami Rozwoju partnerskich LGD na lata 2023-2027. Składając wniosek o wybór operacji na początku roku partner KSOW zakładał, że do końca sierpnia 2022 r. (obecnie nowy termin to wrzesień) zostaną opublikowane szczegółowe założenia tworzenia LSR w ramach PS WPR. Przy strategiach wielofunduszowych gdzie powinny zostać uwzględnione założenia EFS+ do zakresu RLKS opracowane przez samorzady województw nie zostały przeprowadzone do tej pory szkolenia oraz przedstawione informacje co do szczegółów, które mają określić między innymi przedsięwzięcia oraz wskaźniki. Dodatkowo, opracowywanie procedur i regulaminów również nie jest konieczne na etapie konkursu na wybór Lokalnych Strategii Rozwoju. Dlatego zasadnym dla partnera jest aby dokumentację uzupełniającą LSR opracować w następnym roku (do końca kwietnia 2023 r). W związku z powyższym partner KSOW wnioskuje o przesunięcie kwoty kosztów kwalifikowalnych w wysokości 109 497,20 zł z 2022 r. na 2023 r. 1 etap 01.07.2022 – 31.10.2022 r. polega na organizacji spotkań online z partnerami operacji oraz przedstawicielami z LGD z województwa Kujawsko-Pomorskiego – kwota kosztów kwalifikowalnych wynosi 1 045,84 zł. 2 etap 01.11.2022 do 31.05.2023 polega na organizacji wyjazdu studyjnego do woj. podkarpackiego - kwota kosztów kwalifikowalnych wynosi 109 497,20 zł.

Taka zmiana jest możliwa zgodnie z §14 formularza umowy na realizację operacji oraz pod warunkiem, że jednostka centralna dysponuje środkami na 2023 r. w wysokości wskazanej przez partnera. W związku z tym, że ta zmiana skutkuje przesunięciem środków pomiędzy latami realizacji operacji, do jej ważności konieczne jest zawarcie pisemnego aneksu, co wynika z §14 ust. 3 i 4 formularza umowy na realizację operacji.

**48. Partner dokonał płatności na rzecz swojego wykonawcy, po czym po złożeniu wniosku o refundację, 7 listopada „odkrył”, że przelew poszedł na niewłaściwe konto. Kwota została zwrócona na konto partnera ksow i w tym samym dniu przelano środki właściwej osobie. Czy jest to koszt kwalifikowalny?**

W dokumentacji konkursu nr 6/2022 wyraźnie określono, że koszty kwalifikowalne można ponosić najpóźniej do dnia złożenia poprawnie wypełnionego i kompletnego wniosku o refundację, czyli najpóźniej do dnia złożenia drugiej korekty tego wniosku. Tak wynika m.in. z §8 ust. 1 pkt 2 formularza umowy na realizację. Jeżeli we wniosku o refundację został ujęty koszt kwalifikowalny poniesiony przed dniem jego złożenia, który następnie po dniu jego złożenia został zwrócony partnerowi KSOW, to partner KSOW faktycznie nie poniósł kosztu. Uwzględnienie we wniosku o refundację kosztu nieprawidłowo poniesionego, tj. na rzecz niewłaściwego odbiorcy, powinno skutkować wezwaniem partnera KSOW do korekty tego wniosku. Koszt poniesiony prawidłowo w okresie od dnia otrzymania tego wezwania do dnia złożenia korekty wniosku należy uznać za kwalifikowalny. Koszt poniesiony prawidłowo, ale po dniu złożenia ostatniej korekty wniosku o refundację, należy uznać za niekwalifikowalny.